

Naar optimale zelfredzaamheid van kinderen en jongeren met verstandelijke beperkingen

Onderzoek naar de werking van de benadering 'Op Eigen Benen' door middel van de INVRA

Eindrapport

Dr. Martin Schuurman

Dr. Joop Hoekman

September 2015

Joop Hoekman

Training, Advies, Onderzoek

Colofon

Naar optimale zelfredzaamheid van kinderen en jongeren met verstandelijke beperkingen. Onderzoek naar de werking van de benadering 'Op Eigen Benen' door middel van de INVRA. Eindrapport.

Deze publicatie en het achterliggende onderzoek daarvoor werden uitgevoerd door onderzoeksbureaus Kalliope Consult en Joop Hoekman Training, Advies, Onderzoek (TAO).

Kalliope Consult
Dr. M.I.M. Schuurman
Rietveldlaan 9
3431 GD Nieuwegein
kalliopeconsult@ziggo.nl

Joop Hoekman Training, Advies, Onderzoek (TAO)
Dr. J. Hoekman
Nachtegaallaan 17
2333 XT Leiden
joophoekman@hotmail.com

September 2015

©2015 Kalliope Consult/Joop Hoekman Training, Advies, Onderzoek (TAO).
Alle rechten zijn voorbehouden. Niets uit deze rapportage mag worden verveelvoudigd, opgeslagen in een geautomatiseerd gegevensbestand, of openbaar gemaakt, in enige vorm of op enige wijze, hetzij elektronisch, mechanisch, door fotokopieën, opnamen of enige andere manier zonder voorafgaande schriftelijke toestemming van de auteurs.

Dit onderzoek werd mogelijk gemaakt door een financiële bijdrage van de Nederlandse Stichting voor het Gehandicapte Kind (NSGK)

INHOUD

1. Inleiding	1
1.1. Aanleiding, doel en vraagstelling van dit onderzoek	1
1.2. Opzet, uitvoering en onderzoeksgroep	2
1.3. Op Eigen Benen en INVRA	4
1.3.1. De methodiek Op Eigen Benen	4
1.3.2. De INVRA	6
1.4. De data-analyse	8
2. Vergelijking van de resultaten van de eerste, tweede en derde afname van de INVRA	10
2.1. Beschrijving van de onderzoeksgroep	10
2.2. Resultaten van de vergelijking - niveau categorieën	12
2.3. Resultaten van de vergelijking - niveau items	20
3. De samenhang tussen de INVRA-scores en Mate OEB	22
3.1. De variabele Mate OEB-A	22
3.2. De variabele Mate OEB-B	25
3.3. De relatie tussen Mate OEB en de INVRA-scores	27
4. Samenvatting en beschouwing van de resultaten	32
4.1. Samenvatting van de resultaten	32
4.1.1. Ontwikkeling van vaardigheden tussen t1, t2 en t3	32
4.1.2. De werking van Op Eigen Benen	33
4.2. Betekenis van de resultaten voor de praktijk	35
4.3. Nabeschouwing over het onderzoek	37
Literatuurverwijzingen	39
Bijlagen:	
1. De beoordelingslijst over het team met betrekking tot de implementatie van OEB (Mate OEB-B)	40
2. De gemiddelde scores op de items van de INVRA op t1, t2 en t3 (groepen A en B)	41

1. INLEIDING

In dit rapport doen we verslag van het onderzoek naar de werking van de benadering Op Eigen Benen in de praktijk door middel van het instrument INVRA. Dit onderzoek heeft plaatsgevonden tussen 2011 en 2015.

In dit eerste hoofdstuk beginnen we met een korte schets van de aanleiding, het doel en de vraagstelling van het onderzoek (par. 1.1). Daarna volgt een beschrijving van de opzet en uitvoering van het onderzoek en van de onderzoeksgroep (par. 1.2). Vervolgens worden de operationalisatie van Op Eigen Benen en het instrument INVRA besproken (par. 1.3). Het hoofdstuk wordt afgesloten met een kort overzicht van in het onderzoek uitgevoerde data-analyses (par. 1.4).

1.1 Aanleiding, doel en vraagstelling van dit onderzoek

In de zorg en ondersteuning aan kinderen en jongeren met verstandelijke beperkingen wordt uitgegaan van het perspectief op een zo goed mogelijke kwaliteit van bestaan. Doel is om deze jonge mensen in een vroeg stadium toe te rusten met relevante competenties in relatie tot hun persoonlijke leerstijl en eigen mogelijkheden. Dit alles in de aanloop naar een volwaardig zelfstandig bestaan en optimale deelname aan de samenleving. 'Een leven lang leren' en gerichtheid op de persoonlijke ontwikkeling zijn hierbij uitgangspunten. Dit kan alleen wanneer zowel de persoon zelf als de omgeving (professionele ondersteuners, verwanten, netwerk) hiervoor op een zo doelmatig mogelijke manier handvatten worden gegeven.

Deze opvatting hangt samen met veranderingen die in de loop der jaren in het denken over de ondersteuning aan mensen met beperkingen zijn opgetreden: van medisch model naar sociaal model, van intramuraal naar extramuraal, van exclusie naar inclusie.

Parallel aan de toenemende aandacht voor zelfstandigheid, competenties, inclusie en kwaliteit van bestaan is de behoefte ontstaan aan methodieken en instrumenten die van dienst kunnen zijn bij het tot stand brengen daarvan. Deze methodieken en instrumenten zijn dun gezaaid, mede vanwege de specifieke invulling die het achterliggende gedachtegoed vraagt, waaronder de gerichtheid op aanwezige vaardigheden in plaats van de focus op defecten, op wat er ontbreekt.

Een methodiek die hier in belangrijke mate aan tegemoet komt, is Op Eigen Benen, een benadering die kinderen en jongeren stimuleert en traint in zelfstandigheid. De methodiek verschaft begeleiders en ondersteuners praktische handvatten om de competenties van personen met verstandelijke beperkingen te vergroten (Scholten & Schuurman, 2008, 2015). Zij wordt in diverse zorginstellingen in ons land toegepast.

Het is van groot belang dat de effecten van deze methodiek op de ontwikkeling van de kinderen, c.q. op hun competenties en vaardigheden, worden gemeten. In de praktijk zijn er vrijwel geen geschikte meetinstrumenten die dit kunnen. Wel bruikbaar is INVRA (INventarisatie Van Redzaamheid Aspecten). Met dit instrument, dat door onderzoek is gevalideerd, kunnen de effecten van de methodiek op de ontwikkeling van de cliënten, c.q. hun competenties en vaardigheden worden gemeten (Schuurman & Scholten, 2004). Kenmerkend voor dit instrument is dat het die competenties niet meet in termen van wat iemand al dan niet *kan*, zoals veel competentieschalen doen, maar in termen van wat iemand concreet *doet*. Die inventarisatie kan eenvoudig worden omgezet in aanwijzingen voor begeleiders; resultaten kunnen direct in de praktijk worden gebruikt. Ook de INVRA wordt in veel zorginstellingen in Nederland gebruikt, vaak in combinatie met Op Eigen Benen.

In een meerjarig onderzoek zijn de effecten van Op Eigen Benen bij kinderen en jongeren onderzocht. Die effecten werden in beeld gebracht door middel van de INVRA. Over de

resultaten van de eerste drie ronden van het onderzoek verschenen deelrapporten (Schuurman & Hoekman, 2012, 2013, 2014). In dit eindrapport wordt verslag gedaan van de vierde onderzoeksrondte en van het onderzoek als geheel.

De vraagstelling van het onderzoek is drieledig:

1. Wat zijn de effecten van het werken met de methodiek Op Eigen Benen op de ontwikkeling, c.q. de competenties en vaardigheden, van cliënten van 8-23 jaar, gemeten via de INVRA?
2. Welke onderdelen van Op Eigen Benen zijn in het bijzonder effectief en waarin?
3. Wat is de invloed van achtergrondvariabelen als geslacht, leeftijd, woonsituatie (gezinshuis, woongroep in instelling of thuis/ambulant) en ZZP?

De relevantie van de beantwoording van deze vragen voor de zorgorganisatie is dat vastgesteld kan worden op welke leeftijd je bij kinderen welke nadruk op ondersteuning moet en kan geven opdat ze maximale zelfredzaamheid krijgen. Wat moeten ze jong doen zodat ze het op oudere leeftijd kunnen? En in het verlengde hiervan: welke organisatievorm doet een appèl op zelfredzaamheid en welke vorm tempert de zelfredzaamheid juist?

Het onderzoek is uitgevoerd door een consortium van drie organisaties, te weten 's Heeren Loo Kind & Jeugd (later gewijzigd in: 's Heeren Loo Gelderland Midden), Bureau Invra en Kalliope Consult.

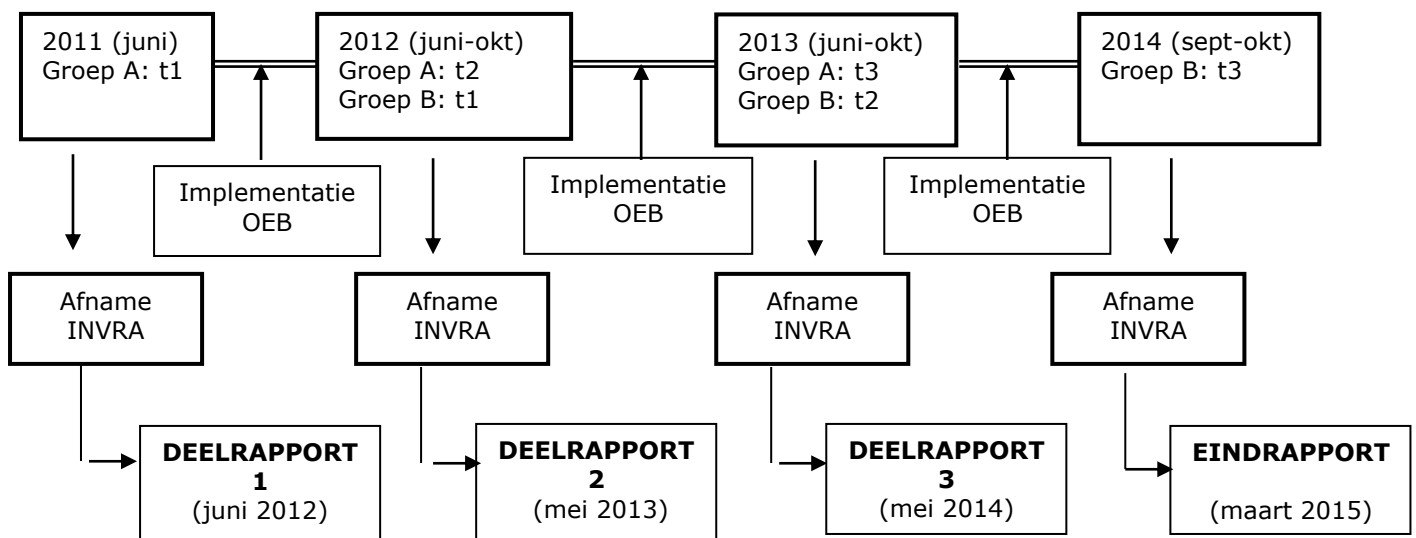
1.2 Opzet, uitvoering en onderzoeksgroep

De vraag naar de effectiviteit van Op Eigen Benen is beantwoord aan de hand van een longitudinaal onderzoeksdesign (zie figuur 1). In de periode 2011-2015 werd bij een grote groep kinderen en jongeren op drie momenten - t1, t2 en t3 - de INVRA afgenomen. Er was sprake van twee subgroepen:

- Groep A. Bij deze groep vonden afnamen plaats in juni 2011, juni 2012 en juni 2013.
- Groep B. Deze groep is later toegevoegd en onderging de drie afnamen in het najaar van 2012, 2013 en 2014.

In beide groepen is tussen de afnamen de methodiek Op Eigen Benen toegepast.

Figuur 1: Design van dit onderzoek

Overigens bestond de eerste ronde van het onderzoek in 2011 niet alleen uit de eerste afname van de INVRA bij groep A (zie figuur 1) maar ook uit de afname van de INVRA bij een controlegroep. Methodologisch gezien startte het onderzoek dus, door de aanwezigheid van een controlegroep, als een 'pretest-posttest non-equivalent groups quasi experiment'. De term 'quasi-experiment' verwijst naar het feit dat het niet een experiment is in de strikte zin, doordat de OEB-groep en controlegroep niet aan elkaar gelijk konden zijn. Daar heeft ook de term 'non-equivalent groups' betrekking op. Doordat we werkten met een nulmeting (t1), een tussenmeting (t2) en een eindmeting (t3) was ook de term 'pretest-posttest' van toepassing.

De controlegroep is na afloop van dit eerste onderzoeksdeel verwijderd. Reden hiervoor (beschreven in het eerste deelrapport: Schuurman & Hoekman, 2012) was dat de data-analyse aan het licht bracht dat de samenstelling van de controlegroep niet naar wens was, onder meer door een scheve verhouding tussen mannen en vrouwen en door een ongelijke verdeling qua niveau. Daar kwam bij dat de wijze waarop bij beide groepen de data werden verzameld verschilde: bij de controlegroep werden de INVRA-gegevens verkregen via interviews met begeleiders en bij de OEB-groep via door begeleiders zelf ingevulde lijsten.

De optelling van beide zaken leidde tot de conclusie dat de controlegroep niet aan de eisen voor een verantwoorde wetenschappelijke analyse voldeed. Door de verschillen tussen beide groepen zouden verschillen in INVRA-scores bij de volgende metingen, t2 en t3, lastig toe te schrijven zijn aan de interventie, dus aan OEB. Want die verschillen konden mogelijk worden toegeschreven aan verschillen tussen de twee groepen.

Verskillende oplossingen voor dit probleem zijn de revue gepasseerd, waaronder in het bijzonder een uitbreiding van de controlegroep. Tussendoor (oktober t/m december 2011) is geprobeerd om de controlegroep beter af te stemmen op de onderzoeksgroep. Dat bleek niet mogelijk omdat voorzieningen die aan de eisen voldeden (men mocht niet alleen Op Eigen Benen maar ook andere op competentieontwikkeling gebaseerde methodieken niet toepassen) dun gezaaid waren. 'Blanco' groepen bestonden haast niet meer. Ook bleek de beperking in de wijze van dataverzameling blijvend te zijn.

Uiteindelijk is besloten te kiezen voor de optie van verwijdering van de controlegroep uit het onderzoek. Het was een ingrijpende wijziging van het design, maar tevens een onvermijdelijke en ook één die diverse winstpunten in zich had. Met het nieuwe design, dat dus alleen bestond uit de OEB-groep, bleven we in staat om de effecten van Op Eigen Benen in beeld te brengen, en op een meer valide manier dan met een gemankeerde controlegroep. En als effectstudie bleef het onderzoek hoe dan ook bijzonder, want binnen de gehandicaptensector zijn effectstudies zeldzaam. Voorts werd de kwaliteit van de data groter omdat de wijze van dataverzameling binnen de OEB-groep veel homogener kon zijn.

Daarnaast werd de OEB-groep flink uitgebreid, van de op t1 betrokken 68 personen naar ongeveer 120 personen. Hierdoor werden de mogelijkheden voor de data-analyse flink uitgebreid. Bij uitsplitsing van verbanden naar subgroepen (bijvoorbeeld INVRA-scores voor afzonderlijke leeftijdsgroepen, woonsituaties en de combinatie daarvan) werd het moment waarop je moet zeggen 'de groep is te klein om nog geldige uitspraken te doen' verder uitgesteld. Praktisch betekende dit dat in de tweede ronde een tweede onderzoeksgroep werd toegevoegd, groep B geheten (de aanvankelijke OEB-groep kreeg de naam groep A). De tweede onderzoeksrunde bestond daardoor uit de tweede afname van de INVRA bij groep A en de eerste afname bij groep B. De derde onderzoeksrunde betrof de derde afname van de INVRA bij groep A en de tweede afname bij groep B. De vierde en laatste onderzoeksrunde bevatte uitsluitend de derde afname bij groep B.

Dit alles betekende een wijziging in het design, dat sindsdien te betitelen viel als louter een 'pretest-posttest-design'.

De onderzoeksgroep als geheel bestond uit kinderen en jongeren afkomstig van 's Heeren Loo Kind & Jeugd, onderdelen groepswonen, gezinshuizen en ambulante ondersteuning.

In tabel 1 is een overzicht gegeven van de afnamen van de INVRA die in het kader van het onderzoek hebben plaatsgevonden. We maken onderscheid tussen de hiervoor genoemde groepen A en B.

De tabel laat het volgende zien:

- In groep A startten in 2011 in totaal 68 personen. Van deze waren er op t2 nog 56 over en op t3 nog 51. Dus 17 personen (25%) vielen gedurende de jaren af. Dit gebeurde vanwege verhuizing en/of leeftijd.
- In groep B startten in 2012 in totaal 71 personen. Hiervan deden op t2 nog 64 personen mee en op t3 nog 45. In deze groep vielen dus 26 personen (bijna 37%) in de loop der jaren af, waarvan verreweg het grootste deel, namelijk 19, tussen t2 en t3. Deze relatief grote reductie is het gevolg van het feit dat groep B naar verhouding veel personen bevatte met ambulante ondersteuning. In dit type voorziening is de doorstroming altijd groter dan in de intramurale woonvoorziening. De 19 personen die tussen t2 en t3 afvielen betroffen gevallen waarin de zorg werd beëindigd of zodanig verminderd dat deelname aan het onderzoek geen zin meer had, men naar een andere voorziening en/of zorginstelling verhuisde of de persoon in kwestie zelf niet verder meer mee wilde doen, bijvoorbeeld vanwege persoonlijke omstandigheden of problematiek.

Binnen de groep in zijn totaliteit bleven van de 139 personen op t1 (68 + 71) er uiteindelijk dus 96 personen over op t3 (51 + 45), wat een reductie betekent van 43 personen (31%).

Tabel 1: Overzicht van de afname van de INVRA in de afgelopen jaren, naar onderzoeksgroep

Onderzoeks-groep	2011	2012	2013	2014	Reductie aantal personen t1 => t3
Groep A	t1 (n=68)	t2 (n=56)	t3 (n=51)	-	17 (25%)
Groep B	-	t1 (n=71)	t2 (n=64)	t3 (n=45)	26 (37%)
Totaal	t1 (n=139) => t3 (n=96)				43 (31%)

1.3 Op Eigen Benen en INVRA

De twee belangrijkste objecten in het onderzoek zijn Op Eigen Benen (te beschouwen als de interventie die wordt toegepast) en de INVRA (het instrument waarmee de werking van Op Eigen Benen wordt nagegaan). Aan beide besteden we in deze paragraaf kort aandacht.

1.3.1 De methodiek Op Eigen Benen

De methodiek Op Eigen Benen is ongeveer tien jaar oud. Zij is ontwikkeld op basis van een combinatie van bestaand gedachtegoed en eigen zienswijzen. In de methodiek wordt kinderen en jongeren optimaal gelegenheid geboden zich te ontwikkelen en te ontplooiën, in relatie tot de eigen leerstijl en mogelijkheden. De methodiek richt zich niet op herstel van defecten maar op de ontwikkeling van de krachten, talenten en competenties van een persoon. Zij doet dit door mensen vaardigheden aan te leren waarbij wordt aangesloten bij waar ze goed in zijn. Mensen met beperkingen worden benaderd als personen die, net als iedereen, in meerdere of mindere mate beschikken

over flexibiliteit, verantwoordelijkheid, initiatief en zelfstandigheid. Gebruik wordt gemaakt van het zelf ontdekken, het zelf denken en ervaringen en eerder opgedane inzichten van de persoon zelf.

Op Eigen Benen is in dit onderzoek voor de deelnemende personen in praktijk gebracht tussen t1 en t2 en tussen t2 en t3. Alle medewerkers, zowel van de gezinshuizen en de woningen als van de ambulante ondersteuning, werden door middel van een tweedaagse workshop in de methodiek geschoold. Zij deden in deze workshop de noodzakelijke kennis over Op Eigen Benen op, leerden de vaardigheden voor de toepassing van de methodiek en beleefden de attitudeverandering die voor de toepassing van Op Eigen Benen nodig is.

De toepassing van de methodiek maakte deel uit van het project 'Methodisch Werken & INVRA' van 's Heeren Loo. Dit werd binnen de regio geoperationaliseerd in tal van methodieken en instrumenten, waaronder (Verheijden, 2012):

- In het overzicht van wat Op Eigen Benen in de praktijk voor begeleiders betekent.
- In de visie rondom Kwaliteit van Bestaan (gebaseerd op denkbeelden van O'Brien en Schalock) en op participatie, relaties, empowerment en ontwikkelingsgericht begeleiden.
- In Mijn Plan in Beeld en Mijn Week in Beeld.
- In Mijn Leven Lang Leren.
- In Mijn Mening in Beeld (zie Schuurman & Hoekman, 2015).
- In Competentiegericht rapporteren door begeleiders, onder andere via de INVRA.
- In de uitwerking van Op Eigen Benen naar competenties voor begeleiders.
- In de verbinding van Op Eigen Benen met kwaliteitsbewaking, c.q. met de Kwaliteitskring, waarin zaken rondom klachten, BOPZ, Caress, MIC, Melding Incidenten Cliënten, Melding Incidenten Medewerkers en veiligheid worden gekoppeld aan het methodisch werken.
- In de evaluatie en competentiebevordering bij begeleiders (trainingen, workshops, opleidingen).

Naast deze regiospecifieke invulling van Op Eigen Benen, is sprake van twee elkaar aanvullende publicaties over het gedachtegoed van Op Eigen Benen die landelijk worden gebruikt: een beschrijving van de transformatie van de dienstverlening vanuit het perspectief van Op Eigen Benen (Scholten & Schuurman, 2015) en een overzicht van educatieve werkvormen voor mensen met een verstandelijke beperking (Verheijden, 2015).

Om voor de onderzoekspersonen na te kunnen gaan of veranderingen in de INVRA-scores het gevolg zijn van de methodiek Op Eigen Benen is gebruik gemaakt van het instrument 'Mate OEB'. Dit instrument bestaat uit een vragenlijst die meet in hoeverre op individueel niveau - dat wil zeggen op het niveau van de individuele deelnemer aan de onderzoeksgroep - tussen twee meetmomenten van de INVRA Op Eigen Benen is geïmplementeerd. De lijst is voor ieder kind en iedere jongere die aan het onderzoek deelneemt door middel van interviews afgenomen bij de persoonlijke begeleider, thuisondersteuner of gezinshuisouder. We vatten deze drie functies samen met 'ondersteuner'.

Na een proefjaar is Mate OEB in 2013 voor het eerst gemeten. Voor groep A betrof het dus de periode tussen t2 en t3, voor groep B de periode tussen t1 en t2.

De betreffende vragenlijst bestaat uit twee onderdelen:

1. Mate OEB-A: zes indicatoren voor de implementatie van Op Eigen Benen als zodanig, betrekking hebbend op het team van ondersteuners en de voor de persoon toegepaste methodieken. Deze werden gemeten met behulp van vragen aan de geïnterviewde. De vragen zijn weergegeven in tabel 2.

2. Mate OEB-B: een beoordelingslijst met 16 uitspraken (voorzien van een vijfpuntsschaal, lopend van 'niet mee eens' tot 'mee eens') waarin de geïnterviewde aangeeft in welke mate het ondersteuningsteam van de betreffende persoon handelt volgens de principes van Op Eigen Benen. Deze lijst is opgenomen in bijlage 1.

Tabel 2: Overzicht van de zes vragen over Mate OEB

<i>Vragen</i>	<i>Antwoordcategorieën</i>
1. In welke mate hebben de ondersteuners, c.q. heeft de ondersteuner, van dit kind/deze jongere de training OEB en de training INVRA gevolgd?	1. Geen/nauwelijks trainingen plaatsgevonden 2. Deels training plaatsgevonden: een deel van het team alles of het gehele team een deel 3. Team is (vrijwel) volledig getraind 9. Onbekend
2. In welke mate is over het bereiken van de leerdoelen van dit kind/deze jongere gerapporteerd in Caress?	1. Er is niet/nauwelijks gerapporteerd 2. Er is deels gerapporteerd (door een deel van het team geheel of door het gehele team deels) 3. Er is (vrijwel) volledig gerapporteerd 9. Onbekend
3. Maakt dit kind/deze jongere gebruik van Mijn Plan in Beeld en Mijn Week in Beeld?	1. Maakt van beide geen gebruik 2. Maakt van één van beide gebruik 3. Maakt van beide gebruik 9. Onbekend
4. Welke materialen van de nu volgende zeven worden bij dit kind/deze jongere gebruikt? Picto's/foto's/afbeeldingen; mappen methodisch werken; trainingen; weekplanner; leerlijnen onderwijs/doelenkiezer; keuzeprogramma's; spelvormen.	1. Aantal gebruikte materiaalsoorten: 0, 1 of 2 2. Aantal gebruikte materiaalsoorten: 3, 4 of 5 3. Aantal gebruikte materiaalsoorten: 6 of 7 9. Onbekend
5. Heeft bij dit kind/deze jongere transfer plaatsgevonden van de leerplek naar de woonplek, is het geleerde op de woonplek veel of weinig blijvend toegepast?	1. Geen transfer plaatsgevonden 2. Transfer heeft plaatsgevonden, geleerde is mondjesmaat toegepast 3. Transfer heeft plaatsgevonden, geleerde is (vrijwel) voortdurend toegepast 9. Onbekend
6. Is er bij dit kind/deze jongere gewerkt met E-learning/computerprogramma's?	1. Geen gebruik van gemaakt 2. In enige mate gebruik van gemaakt 3. Volop gebruik van gemaakt 9. Onbekend

1.3.2 De INVRA

De INVRA is een observatielijst waarmee waarnemingen en vorderingen op het gebied van de zelfstandigheid van mensen kunnen worden vastgesteld. De naam INVRA is afgeleid van INventarisatie Van Redzaamheid Aspecten. Met redzaamheidsaspecten worden bedoeld competenties die nodig zijn om het in het leven te redden, om een

zelfstandig bestaan te leiden. Er zijn twee versie van INVRA: INVRA-Wonen en INVRA-Arbeid. In dit onderzoek wordt alleen de INVRA-Wonen toegepast.

De vaardigheden die met behulp van de INVRA-Wonen in kaart worden gebracht, zijn genummerd en verdeeld over vijf categorieën:

- Categorie 1, Zelfverzorging en gezondheid: 22 vaardigheden betreffende de zorg voor het eigen lichaam, op het gebied van hygiëne, je lichaam, je kleding, je slaapruiimte en je gezondheid, zowel preventief als actief.
- Categorie 2, Huishoudelijke vaardigheden: 28 vaardigheden om een huishouding te voeren, zoals de schoonmaakwerkzaamheden, was, koken en het klein onderhoud.
- Categorie 3, Cognitieve vaardigheden: 21 vaardigheden waarbij kennis of inzicht een grote rol speelt, zoals tijdaanduiding, geld, symbolen, instructie en maten.
- Categorie 4, Maatschappelijke vaardigheden: 16 vaardigheden om zich te redden buiten de directe woonomgeving en om mobiel te kunnen zijn in de samenleving, zoals door het gebruik van openbaar vervoer of bezoek aan de supermarkt.
- Categorie 5, Omgaan met anderen: 27 vaardigheden om op adequate wijze om te gaan met andere mensen.

Aan deze vijf categorieën is een zesde toegevoegd:

- Categorie 6, Eigenwaarde: 17 eigenschappen die niet altijd in gedrag tot uiting komen maar vooral zichtbaar zijn op 'zijnsniveau'. Alle eigenschappen hebben betrekking op het gevoel van eigenwaarde. Er zijn drie soorten: eigenschappen voorwaardelijk aan eigenwaarde, eigenschappen die behoren tot de kern van eigenwaarde en eigenschappen die het gevolg zijn van eigenwaarde.

De INVRA wordt ingevuld door daarvoor gecertificeerde cliëntcoördinatoren, samen met begeleiders of ouders. De items welke behoren tot de zesde categorie worden apart ingevuld, samen met het kind of de jongere zelf. De resultaten van alle categorieën worden gekoppeld aan de bespreking van het persoonlijke plan en besproken met het kind of de jongere. Er worden gezamenlijk leerdoelen gemaakt die worden ingepland in een weekschema.

De medewerkers scoren in de eerste vijf categorieën tevens op de zogenoemde ZUDA-lijsten (zie box 1), waardoor meer gegevens verkregen kunnen worden en de betrouwbaarheid van invullen wordt gegarandeerd.

Box 1: De werkwijze rond de ZUDA-scores

De ZUDA-scores

Om de betrouwbaarheid van de resultaten te garanderen wordt met betrekking tot de vijf eerstgenoemde categorieën gewerkt met zogenoemde ZUDA-scores. ZUDA is de afkorting van: Zelfstandig, Uit zichzelf, Doorgaans, Acceptabel. Voordat wordt vastgesteld of iemand daadwerkelijk een competentie beheerst moeten alle vier ZUDA aspecten met 'ja' worden beantwoord:

- Zelfstandig: doet iemand het zonder hulp van derden eventueel met zelfstandig gebruik van hulpmiddelen?
- Uit zichzelf: wordt de competentie uit eigen initiatief ingezet, dus zonder tip of sturing van derden?
- Doorgaans: wordt de competentie over het algemeen ingezet als dat normaliter nodig is?
- Acceptabel: wordt de toepassing of het gebruik van de competentie door de meeste mensen aannemelijk, aanvaardbaar gevonden?

Algemeen gesproken, kan een lage gemiddelde score op een vaardigheid van de INVRA drie verschillende betekenissen hebben:

- De betreffende persoon *kan* de vaardigheid niet uitvoeren. Met andere woorden, de betreffende competentie is teveel gevraagd. Het antwoord kan zijn het opzetten van een leertraject.
- Men *mag* de vaardigheid niet toepassen, er wordt geen gelegenheid voor gegeven. De reden ligt dus in de omgeving. Het antwoord kan zijn het creëren van gelegenheid.
- Men *wil* (of durft) de vaardigheid niet toe te passen. Het antwoord kan zijn het opzetten van een motivatietraject.

1.4 De data-analyse

In het onderzoek werd gebruik gemaakt van een grote hoeveelheid data (zie box 2).

Bij de data-analyse werd gewerkt met het rekenprogramma SPSS, versie 19 en versie 22 en met Excel 2010. De analyse bestond in de eerste drie rondes steeds uit drie onderdelen:

1. Beschrijving van de onderzoeksgroep, naar omvang en samenstelling op de vier achtergrondkenmerken (geslacht, leeftijd, woonsituatie en ZZP).
2. Analyse van de data en een vergelijking met de resultaten op eerdere tijdstippen (in het geval van t2 en t3). Dat wil zeggen:
 - 2.1. Analyse van de scores van de groep op het niveau van de categorieën van de INVRA: de gemiddelde scores per categorie (van de totale groep en naar de achtergrondkenmerken) en de correlaties tussen de gemiddelde scores op de INVRA-categorieën. De scores worden vergeleken met die op eerdere tijdstip(pen), c.q. analyse van de verschillen vindt plaats.
 - 2.2. Analyse van de scores van deze groep op het niveau van de items van de INVRA: gemiddelde scores per item, van de totale groep en naar achtergrondkenmerken. De scores worden vergeleken met die op eerdere tijdstip(pen), c.q. analyse van de verschillen vindt plaats.
3. Analyse van de resultaten met betrekking tot 'Mate OEB':
 - 3.1. Van zowel 'Mate OEB-A' als 'Mate OEB-B' de frequentieverdelingen, gemiddelden en standaarddeviaties van de afzonderlijke vragen en van de somscore, onderlinge correlaties (matrix) en interne consistentie (Cronbach's alpha), frequentieverdelingen van somscore naar geslacht, leeftijd, woonsituatie en ZZP.
 - 3.2. Samenhang tussen de INVRA-scores en 'Mate OEB': kruistabellen van OEB-A en OEB-B met de verschillen (t2-t1, t3-t2), grafieken.

Ook in deze laatste analyseronde volgden we deze weg. De resultaten van de eerste twee onderdelen worden beschreven in hoofdstuk 2. De resultaten van het derde onderdeel worden weergegeven in hoofdstuk 3.

Box 2: Overzicht van de data van het onderzoek

De datamatrix

In het onderzoek werd per deelnemende kind/jongere beschikt over de volgende data:

1. Basisgegevens: persoonsnummer, data afname INVRA, code van persoon die de INVRA afnam.
2. Achtergrondkenmerken: geslacht (man/vrouw), leeftijd (in jaren), woonsituatie (gezinshuis, woongroep, ambulante) en ZZP (betreffend pakketnummer).
3. Scores op de INVRA-Wonen: 114 variabelen (vijf vragengroepen van resp. 22, 28, 21, 16 en 27 scores).
4. Scores op de INVRA-Eigenwaarde (17 items).
5. Score op 'Mate OEB' (6 + 16 = 22 items).

De data onder 3 en 4 werden bij iedere afname van de INVRA (t1, t2 en t3) opnieuw verzameld en in de datamatrix opgenomen. De data onder 5 werden tussen de INVRA-afnamen door verzameld (voor groep A uitsluitend tussen t2 en t3).

2. VERGELIJKING VAN DE RESULTATEN VAN DE EERSTE, TWEEDE EN DERDE AFNAME VAN DE INVRA

In dit hoofdstuk geven we de resultaten van de analyse van de data met betrekking tot t1, t2 en t3. We beginnen (par. 2.1) met de beschrijving van de onderzoeksgroep. Daarna volgen de resultaten met betrekking tot de INVRA op het niveau van de categorieën (par. 2.2) en vervolgens die op het niveau van de items (par. 2.3).

2.1 Beschrijving van de onderzoeksgroep

De onderzoeksgroep in dit onderdeel van de analyse bestaat uit de kinderen en jongeren die aan alle drie afnamen van de INVRA hebben deelgenomen. Het betreft dus de 96 personen die hiervoor, in tabel 1 in par.1.2, werden genoemd.

In tabel 3 geven we de verdeling van deze groep naar leeftijd en geslacht. We zien dat zij uit iets meer vrouwen dan mannen bestaat (50 naast 46, zie de onderste rij). Verder bevat zij relatief veel personen uit de middelste leeftijdscategorie, van 15 tot 19 jaar (51 van de 96 personen, zie de op een na rechtse kolom).

Tabel 3: Verdeling van de onderzoeksgroep op t3, naar leeftijd en geslacht

Leeftijdsgroepen	Geslacht				Totaal	
	Vrouw		Man		Aantal	Perc.
	Aantal	Perc.	Aantal	Perc.		
10 - 14	16	32,0	6	13,0	22	22,9
15 - 19	21	42,0	30	65,2	51	53,1
≥ 20	13	26,0	10	21,8	23	24,0
Totaal	50	100,0	46	100,0	96	100,0

Tabellen 4 en 5 bevatten gegevens over de samenstelling van de onderzoeksgroep naar woonsituatie. We zien in tabel 4 dat tot de groep naar verhouding veel personen uit woongroepen en ambulante ondersteuning behoren (resp. 42 en 37 personen). Verder blijkt dat vrouwen wat meer aanwezig zijn in de ambulante groep, mannen juist wat meer in de woongroepen.

Tabel 5 laat zien dat in gezinshuizen naar verhouding veel jonge personen wonen, in de woongroep naar verhouding veel oudere.

Tabel 4: Verdeling van de onderzoeksgroep op t3, naar woonsituatie en geslacht

Woonsituatie	Geslacht				Totaal	
	Vrouw		Man		Aantal	Perc.
	Aantal	Perc.	Aantal	Perc.		
Gezinshuis	10	20,0	7	15,2	17	17,7
Woongroep	18	36,0	24	52,2	42	43,8
Ambulant	22	44,0	15	32,6	37	38,5
Totaal	50	100,0	46	100,0	96	100,0

Tabel 5: Verdeling van de onderzoeksgroep op t3, naar woonsituatie en leeftijd

Woonsituatie	Leeftijdsgroepen						Totaal	
	10-14		15-19		≥ 20			
	Aantal	Perc.	Aantal	Perc.	Aantal	Perc.	Aantal	Perc.
Gezinshuis	9	40,9	6	11,8	2	8,7	17	17,7
Woongroep	5	22,7	25	49,0	12	52,2	42	43,8
Ambulant	8	36,4	20	39,2	9	39,1	37	38,5
Totaal	22	100,0	51	100,0	23	100,0	96	100,0

Tabellen 6 en 7 geven informatie over de verdeling van de onderzoeksgroep naar zorgwaartepakket (ZZP). Uit tabel 6 blijkt dat relatief veel personen tot de categorie ZZP6 behoren (32 van de 96 personen, zie de op een na rechtse kolom in tabel 6). De totaalverdeling over de ZZP-categorieën weerspiegelt zich in de verdeling voor vrouwen en mannen afzonderlijk.

Tabel 7 laat zien dat binnen ZZP6, de categorie met de meeste personen, een tamelijk gelijkmatige verdeling van scores over de leeftijdsgroepen plaatsvindt. De verdeling van de scores naar leeftijd binnen de overige ZZP-categorieën is hier en daar nogal grillig. De aantallen personen die tot de diverse ZZP-leeftijd combinaties behoren, zijn echter klein, zodat hier geen conclusies aan kunnen worden verbonden.

Tabel 6: Verdeling van de onderzoeksgroep op t3, naar ZZP en geslacht

ZZP	Geslacht				Totaal	
	Vrouw		Man			
	Aantal	Perc.	Aantal	Perc.	Aantal	Perc.
2	6	12,0	3	6,5	9	9,4
3	7	14,0	6	13,0	13	13,5
4	6	12,0	1	2,2	7	7,3
5	1	2,0	3	6,5	4	4,2
6	16	32,0	16	34,8	32	33,3
7	2	4,0	7	15,2	9	9,4
8	2	4,0	2	4,4	4	4,2
ZiN *	6	12,0	4	8,7	10	10,4
Overig	4	8,0	4	8,7	8	8,3
Totaal	50	100,0	46	100,00	96	100,0

* Zorg in Natura

Tabel 7: Verdeling van de onderzoeksgroep op t3, naar ZZP en leeftijd

ZZP	Leeftijdsgroepen						Totaal	
	10-14		15-19		≥ 20			
	Aantal	Perc.	Aantal	Perc.	Aantal	Perc.	Aantal	Perc.
2	2	9,1	3	5,9	4	17,4	9	9,4
3	2	9,1	8	15,7	3	13,0	13	13,5
4	1	4,5	4	7,8	2	8,7	7	7,3
5	2	9,1	0	0,0	2	8,7	4	4,2
6	5	22,7	19	37,3	8	34,8	32	33,3
7	3	13,6	6	11,8	0	0,0	9	9,4
8	2	9,1	1	2,0	1	4,3	4	4,2
ZiN *	3	13,6	4	7,8	3	13,0	10	10,4
Overig	2	9,1	6	11,8	0	0,0	8	8,3
Totaal	22	100,0	51	100,0	23	100,0	96	100,0

* Zorg in Natura

2.2 Resultaten van de vergelijking – niveau categorieën

Vooraf geven we op enkele punten nog een korte toelichting. Allereerst doen we dat met betrekking tot de werkwijze die bij de constructie van de gemiddelde scores werd gevolgd. Deze werkwijze is weergegeven in box 3.

Box 3: Werkwijze bij de constructie van de somscores

Constructie van de gemiddelde scores

Bij het maken van de gemiddelde scores is als volgt te werk gegaan. Ieder item in de eerste vijf categorieën van de INVRA heeft ZUDA-scores (Zelfstandig - Uit zichzelf - Doorgaans - Acceptabel). Deze scores kunnen 0 of 1 zijn. Voor ieder item zijn de ZUDA-scores opgeteld. De score van een persoon op een item is dus minimaal 0 en maximaal 4. In de zesde categorie, Eigenwaarde, zijn er geen ZUDA-scores maar NBH- scores (Niet - Beetje - Helemaal). Daar is de score op een item minimaal 1 en maximaal 3.

Binnen ieder van de zes INVRA- categorieën werd voor elke persoon de gemiddelde score berekend, dus: Zelfzorg en gezondheid, Huishoudelijke vaardigheden, etc. Die gemiddelden kunnen dus ook variëren van 0 tot 4 (in de categorie Eigenwaarde van 1 tot 3). Ook telden we voor iedere persoon die zes gemiddelde scores bij elkaar op. Die laatste score was te beschouwen als de 'totaalscore' over de hele INVRA. Deze totaalscore kon theoretisch dus variëren van 1 tot 23.

Een bijzondere situatie deed zich echter voor met de scores op de categorie Eigenwaarde. Zoals eerder gezegd (par. 1.3.2) dienden de items op deze categorie gescoord te worden samen met de betreffende persoon. Tijdens de analyse bleek echter dat dit slechts bij een beperkt gedeelte van de personen was gebeurd. In het grootste deel van de gevallen zijn de items door begeleiders zelf ingevuld. Deels heeft dit te maken met het feit dat veel kinderen en jongeren het niet plezierig en ook lastig vonden om over de in deze categorie genoemde onderwerpen te praten. Het gaat binnen Eigenwaarde bijvoorbeeld over of je standvastig bent, je eigen lichaam en uiterlijk kent,

in je eigen kunnen gelooft en of je externe waardering krijgt. Daar kwam bij dat er ook een verschil in wijze van scoren tussen t1 en t2 tevoorschijn kwam. Op t2 besloot men vaker dan op t1 geen score te vermelden, c.q. de score op 'nul' te zetten. Een en ander betekent dat de resultaten voor de categorie Eigenwaarde van de INVRA niet als valide kunnen worden beschouwd. Daarom hebben we besloten deze schaal uit de analyses te verwijderen en bij het bepalen van de INVRA-somscores uitsluitend de eerste vijf categorieën me te laten tellen.

Aanvullend op de constructie van de gemiddelde scores per categorie is nog een specifieke samengetelde score samengesteld, 'weerbaarheid' geheten. Het betreft vier items binnen de categorie Omgaan met anderen die te maken hebben met de weerbaarheid van de jongere. Dit viertal is als afzonderlijk cluster samengenomen (zie box 4).

Box 4: De constructie van de score 'Weerbaarheid'

De score Weerbaarheid

De score Weerbaarheid is gemaakt vanuit de scores op de volgende vier items uit de categorie Omgaan met anderen:

- Neemt stelling/zet eigen mening duidelijk neer (10).
- Zegt zo nodig 'NEE' (13).
- Geeft een eigen mening (17).
- Geeft kritiek (25).

De scores op deze vier items zijn opgeteld, waarna de som gedeeld is door vier. De zo ontstane score is in drie categorieën onderverdeeld: weerbaarheid laag (score 0 - 1,33), weerbaarheid midden (score 1,33 - 2,66) en weerbaarheid hoog (score 2,66 - 4).

Dan nu de resultaten. In tabel 8 zijn de gemiddelde somscores op de INVRA-categorieën voor t1, t2 en t3 weergegeven. Ook de verschillen (t2-t1 en t3-t2) zijn vermeld. We zien dat op alle vijf INVRA-categorieën tussen t1 en t2 een sterke stijging van de gemiddelde somscore plaatsvindt. Tussen t2 en t3 is eveneens sprake van een stijging maar deze is aanzienlijk minder. Bij Weerbaarheid is zelfs sprake van een kleine afname. Dit alles komt ook tot uitdrukking in de significanties van de verschillen tussen de scores: het verschil tussen t3 en t1 is voor alle categorieën zeer significant, dat tussen t3 en t2 voor geen enkele. Met andere woorden, tussen t1 en t2 heeft veel vooruitgang op de somscores plaatsgevonden, tussen t2 en t3 erg weinig.

Tabel 8: De gemiddelde somscores en hun verschillen op de categorieën van de INVRA, op t1, t2 en t3, totale groep

INVRA-categorie	Score t1	Score t2	Score t3	Verschilsscores	
				t2-t1	t3-t2
1. Zelfzorg en gezondheid	1,39	1,61	1,66	0,22 ***	0,05 (n.s.)
2. Huishoudelijke vaardigheden	0,79	1,01	1,05	0,22 ***	0,04 (n.s.)
3. Cognitieve vaardigheden	1,20	1,42	1,48	0,22 ***	0,06 (n.s.)
4. Maatschappelijke vaardigheden	0,70	0,96	0,99	0,16 ***	0,03 (n.s.)

5. Omgaan met anderen	1,53	1,82	1,86	0,29 ***	0,04 (n.s.)
Weerbaarheid	1,26	1,61	1,60	0,35 ***	-0,01 (n.s.)
Totaal 1 t/m 5	5,62	6,82	7,05	1,20 ***	0,23 (n.s.)

*** Sign. $p \leq 0,001$ (t-test)

Vervolgens kijken we naar de gemiddelde somscores op t1, t2 en t3 voor de afzonderlijke categorieën van geslacht, leeftijd en woonsituatie.

We beginnen in tabel 9 met geslacht. De gemiddelde somscores op de drie tijdstippen zijn oranje gekleurd, in de kolommen daarnaast volgen de verschillen.

We zien bij de vrouwen op alle INVRA-categorieën reeksen die flink in de tijd oplopen.

Ook bij de mannen is er tussen t1 en t2 een behoorlijke toename in de gemiddelde somscores (hoewel niet zo groot als bij de vrouwen) maar deze zet na t2 niet door.

Verder valt op dat de reeksen als zodanig bij de vrouwen zich op een veel hoger niveau bevinden dan bij de mannen. Dat leidt op t3 tot zeer grote verschillen, bijvoorbeeld in Huishoudelijke vaardigheden (1,32 voor de vrouwen, 0,77 voor de mannen) en in Omgaan met anderen (2,19 naast 1,52). Een en ander komt tezamen in het verschil in de totaalscores op de INVRA (vrouwen 8,36, mannen 5,62)

Tabel 9: De gemiddelde somscores en hun verschillen, getoetst met de t-test, op de categorieën van de INVRA, op t1, t2 en t3, naar geslacht

INVRA-categorie	Geslacht									
	Vrouw (n=50)					Man (n=46)				
	t1	t2	t3	t2-t1	t3-t2	t1	t2	t3	t2-t1	t3-t2
1. Zelfzorg en gezondheid	1,65	1,85	1,95	0,20 **	0,10	1,12	1,35	1,35	0,23	0,00
2. Huishoudelijke vaardigheden	1,01	1,22	1,32	0,21**	0,10*	0,55	0,79	0,77	0,24	-0,02
3. Cognitieve vaardigheden	1,34	1,60	1,73	0,26***	0,13*	1,05	1,23	1,21	0,18	-0,02
4. Maatschappelijke vaardigheden	0,79	1,12	1,18	0,33***	0,06	0,61	0,79	0,78	0,18	-0,01
5. Omgaan met anderen	0,64	2,10	2,19	0,46***	0,09	1,43	1,52	1,52	0,09	0,00
Weerbaarheid	1,24	1,81	1,86	0,57***	0,05	1,27	1,38	1,31	0,11	-0,07
Totaal 1 t/m 5	6,41	7,88	8,36	1,47***	0,48*	4,75	5,67	5,62	0,92	-0,05

* Sign. $p \leq 0,05$, ** Sign. $p \leq 0,01$, *** Sign. $p \leq 0,001$

Bij de leeftijdsgroepen (tabel 10) is bij de groep ouder dan of gelijk aan 20 jaar op t3 sprake van aanzienlijk hogere somscores dan bij de groep tussen 15 en 20 jaar.

Laatstgenoemde groep scoort weer hoger dan die van 10 tot 15 jaar. Tussen t2 en t3 is de stijging in de twee oudste leeftijdsgroepen gering of zelfs negatief. In de jongste groep deelnemers is ook tussen t2 en t3 sprake van een behoorlijke stijging, die in

sommige gevallen (Huishoudelijke vaardigheden, Cognitieve vaardigheden en Totaal) significant is, zoals tabel 11 laat zien.

Tabel 10: De gemiddelde somscores op de categorieën van de INVRA op t1, t2 en t3, naar leeftijd

INVRA-categorie	Leeftijdsgroepen								
	10-14 (n=22)			15-19 (n=51)			≥ 20 (n=23)		
	t1	t2	t3	t1	t2	t3	t1	t2	t3
1. Zelfzorg en gezondheid	0,73	0,95	1,14	1,36	1,57	1,52	2,10	2,32	2,45
2. Huishoudelijke vaardigheden	0,22	0,34	0,42	0,68	0,94	0,95	1,57	1,80	1,87
3. Cognitieve vaardigheden	0,62	0,85	1,03	1,22	1,40	1,39	1,72	2,02	2,12
4. Maatschappelijke vaardigheden	0,22	0,39	0,48	0,68	0,84	0,82	1,22	1,78	1,85
5. Omgaan met anderen	1,07	1,42	1,69	1,58	1,76	1,77	1,88	2,34	2,26
Weerbaarheid	0,94	1,11	1,47	1,31	1,62	1,58	1,42	2,05	1,76
Totaal 1 t/m 5	2,85	3,95	4,76	5,51	6,51	6,45	8,49	10,26	10,56

Tabel 11: De verschillen tussen de gemiddelde somscores op de categorieën van de INVRA op t1, t2 en t3, naar leeftijd

INVRA-categorie	Leeftijdsgroepen					
	10-14 (n=22)		15-19 (n=51)		≥ 20 (n=23)	
	t2-t1	t3-t2	t2-t1	t3-t2	t2-t1	t3-t2
1. Zelfzorg en gezondheid	0,22*	0,19	0,21*	- 0,05	0,22	0,13
2. Huishoudelijke vaardigheden	0,12	0,08*	0,26***	0,01	0,23***	0,07
3. Cognitieve vaardigheden	0,23**	0,18*	0,18**	- 0,01	0,30**	0,10
4. Maatschappelijke vaardigheden	0,17**	0,09	0,16*	- 0,02	0,56***	0,07
5. Omgaan met anderen	0,35**	0,27	0,18	0,01	0,46**	- 0,08
Weerbaarheid	0,17	0,36	0,31*	- 0,04	0,63**	- 0,29
Totaal 1 t/m 5	1,10***	0,81*	1,00***	- 0,06	1,77***	0,30

* Sign. $p \leq 0,05$, ** Sign. $p \leq 0,01$, *** Sign. $p \leq 0,001$

In tabellen 12 en 13 worden de gemiddelde somscores gegeven voor de categorieën per woonsituatie. We zien in deze tabellen dat in de woongroepen en de ambulante ondersteuning de toename van de gemiddelde somscores tussen t1 en t2 aanzienlijk is; diverse verschillen zijn significant. Bij ambulant zet de stijging zich tussen t2 en t3 nog door, bij de woongroepen lopen de gemiddelde somscores zelfs wat terug. Ook bij gezinshuizen is sprake van een flinke stijging tussen t1 en t2 en een afvlakking tussen t2 en t3. Opmerkelijk is de relatief sterke stijging bij gezinshuizen tussen t2 en t3 met betrekking tot Omgaan met anderen.

Tabel 12: De gemiddelde somscores op de categorieën van de INVRA op t1, t2 en t3, naar woonsituatie

INVRA-categorie	Woonsituatie								
	Gezinshuis (n=17)			Woongroep (n=42)			Ambulant (n=37)		
	t1	t2	t3	t1	t2	t3	t1	t2	t3
1. Zelfzorg en gezondheid	1,42	1,53	1,70	1,49	1,83	1,73	1,30	1,40	1,56
2. Huishoudelijke vaardigheden	1,52	0,69	0,68	0,85	1,23	1,21	0,86	0,91	1,04
3. Cognitieve vaardigheden	1,23	1,46	1,51	1,26	1,48	1,51	1,13	1,34	1,44
4. Maatschappelijke vaardigheden	0,54	0,80	0,76	0,65	1,03	1,02	0,85	0,96	1,06
5. Omgaan met anderen	1,39	1,79	2,18	1,53	1,81	1,68	1,61	1,85	1,94
Weerbaarheid	0,88	1,23	1,54	1,26	1,73	1,52	1,43	1,64	1,71
Totaal 1 t/m 5	5,11	6,28	6,83	5,76	7,36	7,14	5,74	6,46	7,04

Tabel 13: De verschillen tussen de gemiddelde somscores op de categorieën van de INVRA op t1, t2 en t3, naar woonsituatie

INVRA-categorie	Woonsituatie					
	Gezinshuis (n=17)		Woongroep (n=42)		Ambulant (n=37)	
	t2-t1	t3-t2	t2-t1	t3-t2	t2-t1	t3-t2
1. Zelfzorg en gezondheid	0,11	0,17	0,34***	-0,10	0,10	0,16
2. Huishoudelijke vaardigheden	0,17	-0,01	0,38***	-0,02	0,05	0,13*
3. Cognitieve vaardigheden	0,23	0,05	0,22**	0,03	0,21***	0,10
4. Maatschappelijke vaardigheden	0,26	-0,04	0,38***	-0,01	0,11**	0,10
5. Omgaan met anderen	0,40*	0,39	0,28*	-0,13	0,24**	0,09
Weerbaarheid	0,35	0,31	0,47*	-0,21	0,21	0,07
Totaal 1 t/m 5	1,17*	0,55	1,60***	-0,22	0,72***	0,58*

* Sign. $p \leq 0,05$, ** Sign. $p \leq 0,01$, *** Sign. $p \leq 0,001$

Vervolgens geven we in tabel 14 de correlaties tussen de gemiddelde scores op de INVRA categorieën op alle drie de tijdstippen. Zoals mag worden verwacht zijn de correlaties hoog. Wel liggen de correlaties met Omgaan met anderen op een wat lager niveau dan de overige correlaties.

Tabel 14: Overzicht van de correlaties tussen de gemiddelde scores op de categorieën van de INVRA; per cel op t1 (boven), t2 (midden) en t3 (onder)

	2.	3.	4.	5.	Weerbaarheid	Totaal 1 t/m 5
1. Zelfzorg en gezondheid	0,85 ** 0,88 ** 0,83 **	0,85 ** 0,85 ** 0,78 **	0,81 ** 0,84 ** 0,78 **	0,66 ** 0,79 ** 0,67 **	0,25 * 0,42 ** 0,29 **	0,94 ** 0,94 ** 0,91 **
2. Huishoudelijke vaardigheden	1,00 1,00 1,00	0,83 ** 0,87 ** 0,85 **	0,83 ** 0,90 ** 0,90 **	0,56 ** 0,75 ** 0,61 **	0,23 * 0,44 ** 0,37 **	0,91 ** 0,95 ** 0,93 **
3. Cognitieve		1,00	0,83 **	0,65 **	0,31 **	0,93 **

vaardigheden		1,00 1,00	0,90 ** 0,89 **	0,78 ** 0,72 **	0,46 ** 0,49 **	0,95 ** 0,94 **
4. Maatschappelijke vaardigheden			1,00 1,00 1,00	0,67 ** 0,72 ** 0,64 **	0,38 ** 0,45 ** 0,45 **	0,92 ** 0,94 ** 0,93 **
5. Omgaan met anderen				1,00 1,00 1,00	0,65 ** 0,63 ** 0,72 **	0,78 ** 0,86 ** 0,80 **
Weerbaarheid					1,00 1,00 1,00	0,40 ** 0,51 ** 0,51 **

* Sign. $p \leq 0,05$, ** Sign. $p \leq 0,01$, *** Sign. $p \leq 0,001$

Ter afsluiting van deze paragraaf schenken we aandacht aan twee aanvullende analyses. De eerste betreft de vraag of de toename van de INVRA-scores op t2 en t3 uitsluitend het gevolg zijn van de toename van de leeftijd, of dat er tevens sprake is van een effect los van dat van de leeftijd. We analyseren deze vraag aan de hand van lijngrafieken. De tweede vraag is of de loop van deze lijnen bij de deelnemers aan het onderzoek anders is dan bij kinderen en jongeren zonder verstandelijke beperkingen.

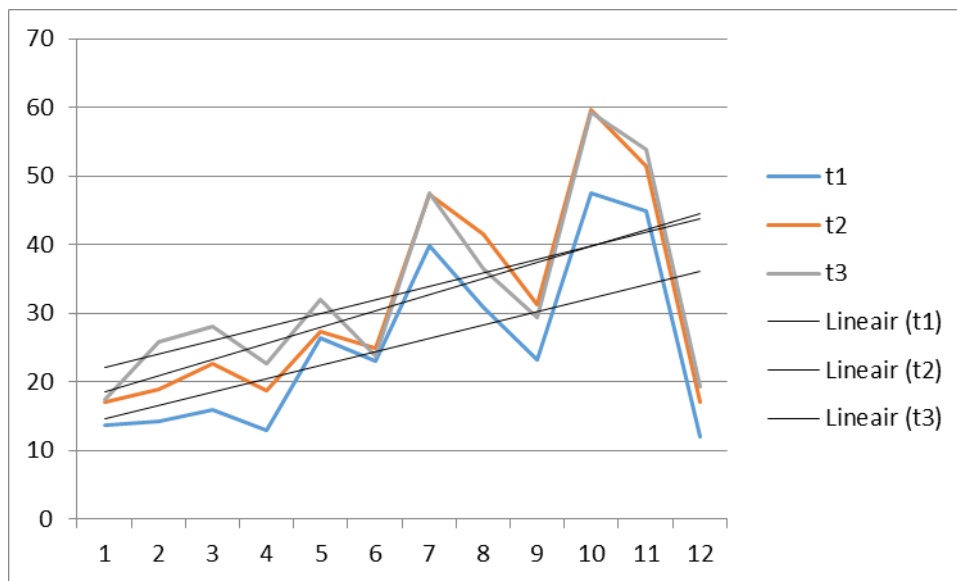
Om de eerste vraag te beantwoorden zijn figuren 2 t/m 4 samengesteld: grafieken van scores per leeftijd. In alle figuren worden op de y-as percentagescores op de INVRA vermeld. Dat zijn percentages van wat maximaal op de INVRA gescoord zou kunnen worden. We namen hierbij de eerste vijf categorieën van de INVRA samen, dus ook hier zonder Eigenwaarde. Op de x-as van de drie figuren zijn de jaargroepen vermeld (de 11-jarigen, de 12-jarigen, etc.). De waarde op de y-as is dus de gemiddelde percentagescore van alle 11-jarigen, van alle 12-jarigen, etc. Ook zijn zogenoemde trendlijnen aangebracht; dat zijn 'best passende' rechte lijnen door de scores van de jaargroepen heen. Deze lijnen kunnen ook worden beschouwd als regressielijnen.

In figuur 2 zijn op deze wijze de grafieken voor t1, t2 en t3 weergegeven. We zien dat de scores op t3 bij de lagere leeftijden boven die op t2 liggen, maar dat dit effect verdwijnt met het stijgen van de leeftijd. De onderste rechte trendlijn is op t1, de trendlijn daarboven op t2, en de bovenste op t3. Die laatste trendlijn duikt bij de hoogste leeftijden net iets onder die van t2.

In figuren 3 en 4 zijn de situaties van resp. t2 en t1 en die van t3 en t2 beschreven. Binnen deze twee grafieken is ook nog een derde grafiek toegevoegd. Deze is ontstaan door de scores op t1 (in figuur 3) en t2 (in figuur 4) een jaar te verschuiven, met als doel een schatting van de natuurlijke groei van één jaar te krijgen. Met andere woorden, de scores van 12-jarigen op t1 zijn verschoven naar 11 jaar, de scores op t1 van 13-jarigen zijn verschoven naar 12 jaar, etc. Figuren 3 en 4 zijn dus te beschouwen als uitbreiding van figuur 2.

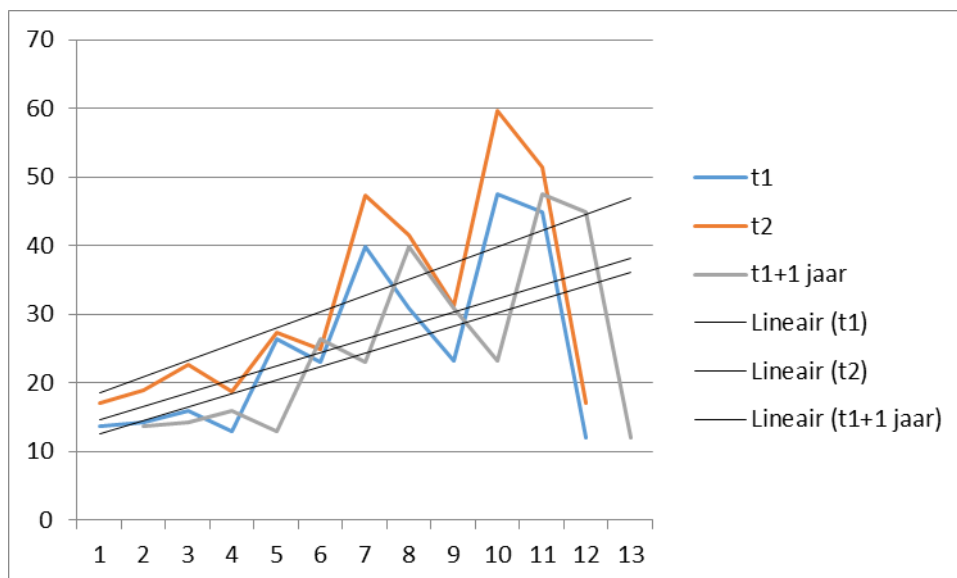
We zien in figuur 3 dat de trendlijn voor de nieuwe grafiek, de schatting van de 'natuurlijke' groei in een jaar zonder dat Op Eigen Benen is toegepast, vlak boven de trendlijn van t1 ligt. Bij de 'natuurlijke' groei in een jaar is er dus verbetering opgetreden; de trendlijn stijgt. Maar de feitelijk gemeten trendlijn na een jaar, dus na toepassing van Op Eigen Benen, ligt nog een stuk hoger. Het antwoord op de eerste vraag moet dus luiden dat de gemeten vooruitgang tussen t1 en t2 niet alleen aan leeftijdsgroei kan worden toegeschreven; de toepassing van Op Eigen Benen leidt tot een hogere groei dan verwacht mocht worden.

Figuur 2: Percentagescores op de INVRA (verticale as), naar leeftijdsjaargroepen (horizontale as, 1=11 jaar, 2=12 jaar, etc.), voor t1, t2 en t3, met trendlijnen

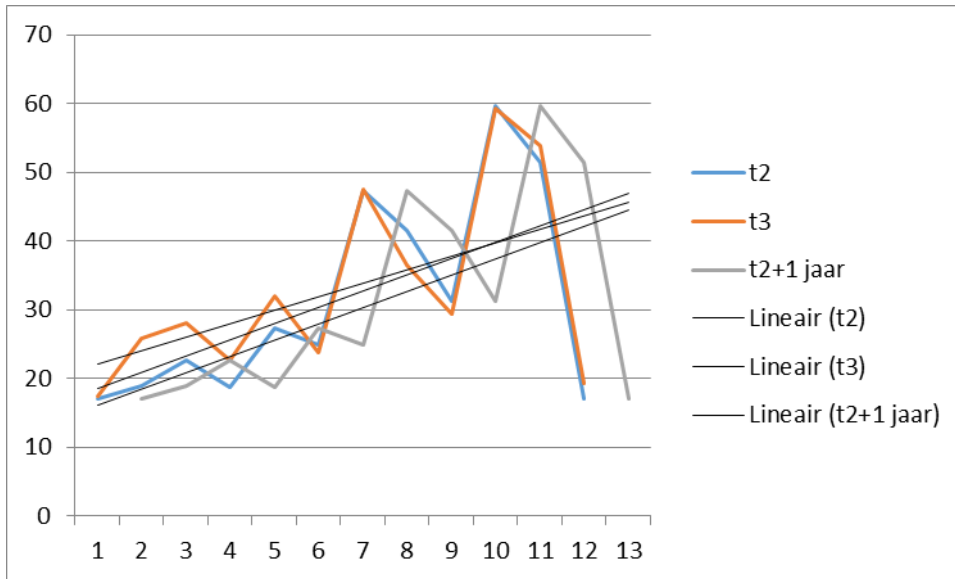

Figuur 4 laat zien dat ook dat de trendlijn voor t2 + 1 jaar ligt tussen die van t2 en die van t3. Dus, zeker op de lagere leeftijden is de vooruitgang op de INVRA op t3 iets hoger dan je alleen op grond van een jaar leeftijdsgroei mag verwachten. Op hogere leeftijden verdwijnt dat effect. Op t2 was dat effect er wel op hogere leeftijden (zie figuur 3). Je kunt dus op grond van de resultaten op t3 niet concluderen dat OEB vooral op wat lagere leeftijden werkt, want op t2 bleek daar niets van.

Figuur 3: Percentagescores op de INVRA (verticale as) naar leeftijdsjaargroepen (horizontale as, 1=11 jaar, 2=12 jaar, etc.), voor t1, t2 en t1 plus een jaar leeftijdsgroei, met trendlijnen

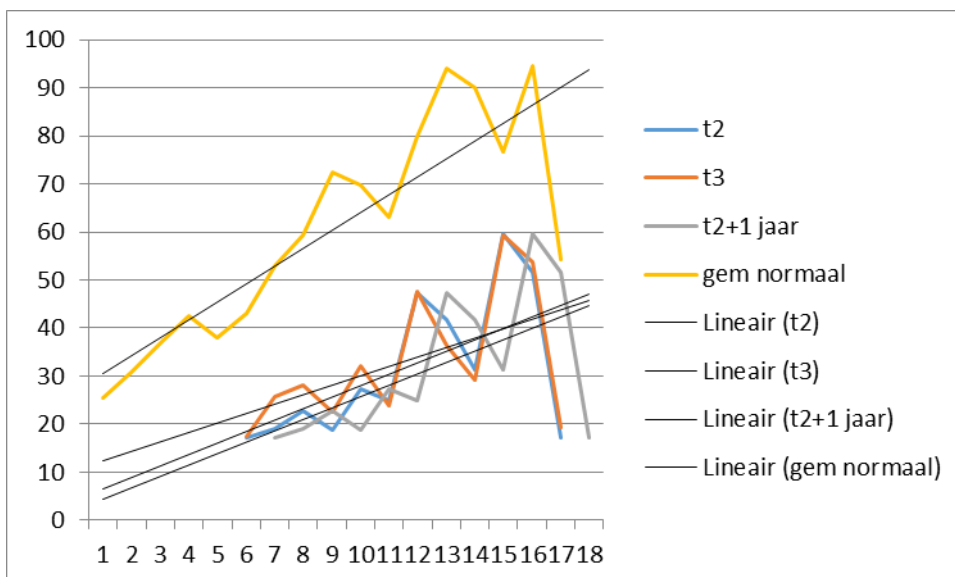

Figuur 4: Percentagescores op de INVRA (verticale as) naar leeftijdsjaargroepen (horizontale as, 1=11 jaar, 2=12 jaar, etc.), voor t2, t3 en t2 plus een jaar leeftijds groei, met trendlijnen

Voor de beantwoording van de tweede vraag (of de loop van deze lijnen bij de deelnemers aan het onderzoek anders is dan bij kinderen en jongeren zonder verstandelijke beperkingen) kunnen we kijken naar figuur 5. Deze figuur is samengesteld aan de hand van resultaten van een analyse die enkele jaren geleden is uitgevoerd met de data van een groep 'gewone' kinderen, dus kinderen zonder beperking. In die analyse werd op basis van de gemiddelde percentages van gescoorde vaardigheden op de INVRA-categorieën een prognose voor de toekomst gemaakt.

Figuur 5: Het gemiddelde percentage van gescoorde vaardigheden op de INVRA-categorieën, voor de groep kinderen met beperkingen en de groep 'normale' kinderen (vergelijkingsgroep van kinderen zonder beperking), naar leeftijd, inclusief de prognose voor de toekomst

We zien dat de scores voor kinderen zonder beperking een stuk hoger liggen dan die van onze onderzoeksgroep op t1 en t2, maar dat ze in grote lijnen hetzelfde patroon volgen. We zien ook dat de scores van 6-jarigen zonder beperking (de meest linkse waarde in de bovenste, gele grafiek) ongeveer vergelijkbaar zijn met die van 16-jarigen met een beperking (de waarde 10 op de x-as).

2.3 Resultaten van de vergelijking – niveau items

In de deelrapporten die aan dit eindrapport vooraf gingen, hebben we steeds voor alle items afzonderlijk de scores gepresenteerd over de totale onderzoeksgroep. Daarnaast vermeldden we de itemscores ook naar geslacht (in deelrapporten 2 en 3), leeftijd (deelrapport 1), ZP (deelrapport 1) en woonsituaties (alle deelrapporten).

Gezien de grote hoeveelheid data waarover we nu, na drie meetmomenten van de INVRA, beschikken, beperken we ons in dit eindrapport tot de itemscores voor de totale onderzoeksgroep. Gegevens over de itemscores voor de afzonderlijke categorieën van geslacht, leeftijd, woonsituatie en ZP kunnen wel worden geleverd, maar we hebben er voor gekozen om dat te doen afhankelijk van de specifieke behoeften van 's Heeren Loo Gelderland Midden.

In bijlage 2 zijn aldus voor de totale groep deelnemers de gemiddelde scores op t1, t2 en t3 vermeld, evenals de gemiddelden van de verschillen t2-t1 en t3-t2. Van de verschillen zijn tevens de significantieniveaus aangegeven.

De resultaten in bijlage 2 spreken voor zich. Duidelijk is te zien dat de geringe stijging van de gemiddelde somscores tussen t2 en t3 ten opzichte van de stijging tussen t1 en t2 - die we in de vorige paragraaf op diverse plaatsen op het niveau van de INVRA-categorieën zagen - doorwerkt in de scores op itemniveau: bij veel items is het verschil tussen t2 en t1 sterk positief en het verschil tussen t3-t2 zwak positief of zelfs negatief.

In tabel 15 hebben we de items met de meest opmerkelijke verschillen tussen resp. t1 en t2 en tussen t2 en t3 bijeen gebracht. We vermelden voor elke INVRA-categorie:

- de items die zowel tussen t1 en t2 als tussen t2 en t3 een stijging in de gemiddelde score hebben, met een totale stijging groter dan of gelijk aan 0,40 (linker kolom);
- de items waarvan de gemiddelde score tussen t2 en t3 daalden, met een daling groter dan of gelijk aan 0,15 (rechter kolom).

Tabel 15: Van elke INVRA-categorie de items met een stijging tussen t1 en t3 $\geq 0,40$ en die met een daling tussen t2 en t3 $\geq 0,15$ (van elk item achtereenvolgens: nummer item, tekst item en omvang stijging/daling)

<i>Items met stijging tussen t1 en t3 $\geq 0,40$</i>	<i>Items met daling tussen t2 en t3 $\geq 0,15$</i>
Categorie 1: Zelfzorg en gezondheid	
02 Verzorgt de nagels van handen en voeten (+ 0,41) 03 Verzorgt het haar (+ 0,64) 06 Gaat regelmatig onder de douche (+ 0,53) 07 Voorkomt vieze lichaamsgeur (+ 0,75) 18 Neemt voldoende nachtrust (+ 0,52) 21 Neemt voldoende lichaamsbeweging (+ 0,98)	08 Ziet er fris en verzorgd uit (- 0,25) 14 Houdt maat bij gewoontes met risico's op Verslaving (- 0,21) 15 Gaat voor controle naar de tandarts (- 0,27) 19 Eet doorgaans gezond (- 0,39)

Categorie 2: Huishoudelijke vaardigheden	
01 Zet zelf koffie en/of thee (+ 0,82) 04 Doet de afwas/ gebruikt de vaatwasser (+ 0,49) 06 Doet kleine boodschappen (+ 0,54) 07 Ruimt spullen op na gebruik (+ 0,69) 08 Maakt een eenvoudige warme hap (+ 0,58) 09 Kookt deelgerechten (+ 0,62) 10 Kookt een eenpansgerecht (+ 0,51)	17 Strijkt (- 0,16) 24 Ruimt een kast overzichtelijk in (- 0,16) 27 Voert kleine onderhoudstaken en reparaties uit (- 0,30)
Categorie 3: Cognitieve vaardigheden	
06 Volgt een mondelinge instructie (+ 0,57) 07 Volgt de basale verkeersregels (+ 0,54) 15 Werkt met schriftelijke instructie (+ 0,54) 17 Bedient elektronische apparatuur (+ 0,83)	20 Plant afspraken over langere tijd (- 0,20) 21 Volgt de hoofdlijnen van het nieuws (- 0,15)
Categorie 4: Maatschappelijke vaardigheden	
01 Reist met ov een bekende route (+ 0,40) 02 Beweegt zich veilig met de fiets in het verkeer (+ 0,47) 03 Raadpleegt zo nodig aanwijsborden ov (+ 0,41) 04 Vult de vrije tijd actief in (+ 0,75) 07 Gebruikt een GSM (+ 0,44) 13 Achterhaalt informatie via telefoon/ computer (+ 0,44)	05 Onderneemt 2 maal per maand activiteit buiten (- 0,24) 06 Komt op tijd op werk, scholing of dagbesteding (- 0,23)
Categorie 5: Omgaan met anderen	
01 Stelt zich voor (+ 0,46) 03 Handelt een telefoontje correct af (+ 0,56) 05 Houdt zich aan (gezamenlijk) gemaakte regels (+ 0,56) 07 Gaat zorgvuldig om met ruimtes en/of huisraad (+ 0,60) 09 Toont respect voor privacy (+ 0,64) 13 Zegt zo nodig "NEE" (+ 0,47) 17 Geeft een eigen mening (+ 0,51) 21 Is verdraagzaam (+ 0,51) 22 Overlegt met anderen en handelt er naar (+ 0,43)	06 Doet mee aan ontspannende activiteiten (- 0,26) 14 Spreekt iets af en houdt zich daaraan (- 0,23) 20 Stelt zich verantwoordelijk op voor taken (- 0,27) 25 Geeft kritiek (- 0,19)

3. DE SAMENHANG TUSSEN DE INVRA- SCORES EN MATE OEB

In dit hoofdstuk bespreken we de relatie tussen de INVRA-scores en de mate waarin Op Eigen Benen in de praktijk is toegepast. Zoals in paragraaf 1.3 uiteengezet, bestaat Mate OEB uit twee onderdelen, namelijk een cluster van zes vragen over de implementatie als zodanig (Mate OEB-A), en een beoordelingslijst met 16 uitspraken, voorzien van een vijfpuntschaal (Mate OEB-B). Aan beide onderdelen besteden we een paragraaf (par. 3.1 en 3.2). Daarna bespreken we de relatie tussen de INVRA-scores en Mate OEB (par. 3.3).

3.1 De variabele Mate OEB-A

In het vorige deelrapport onderzochten we de samenhang tussen de INVRA-scores en Mate OEB voor de personen uit groep A die aan de tweede en de derde afname hadden meegedaan en de personen uit groep B die aan de eerste en de tweede afname meededen. In groep A vergeleken we de mate van OEB dus met het verschil tussen t3 en t2, in groep B met het verschil tussen t2 en t1. We voegden de twee datasets samen in één analyse. In de afsluitende analyse in dit eindrapport gaan we de samenhang na tussen de INVRA-scores en de Mate OEB voor de personen uitsluitend uit groep B. Want voor deze groep beschikken we over een dubbele meting van Mate OEB, zowel tussen t1 en t2 als tussen t2 en t3. Het gaat in totaal om 44 personen: van de 45 personen die aan t3 in groep B meededen (zie tabel 1 in par. 1.2) viel er één af vanwege ontoereikende data met betrekking tot Mate OEB.

Zoals eerder gezegd (zie par. 1.3.1) bestaat Mate OEB-A uit zes indicatoren voor de implementatie van Op Eigen Benen, betrekking hebbend op enerzijds het team van ondersteuners, anderzijds de voor de persoon toegepaste methodieken. Mate OEB-A werd gemeten met behulp van vragen aan de geïnterviewde ondersteuners. Het volledige instrument is weergegeven in tabel 2 (par. 1.3.1.).

In tabel 16 zijn de scores weergegeven op de zes indicatoren, zowel voor de periode tussen t1 en t2 (40 deelnemers) als voor die tussen t2 en t3 (44 deelnemers). Laatstgenoemde scores staan tussen haakjes. De deelnemersaantallen voor beide perioden zijn niet gelijk omdat er, binnen groep B, een aantal personen was dat wel aan de tweede periode meedeed maar niet aan de eerste, en andersom.

De cijfers in tabel 16 laten zien dat het meest is voldaan aan 'training OEB en INVRA gevolgd': bij 38 van de 44 deelnemers (15 plus 23) heeft het begeleidende team tussen t2 en t3 deze trainingen deels of volledig gevolgd. Tussen t1 en t2 gebeurde dit bij 36 (12 plus 24) van de 40 deelnemers. Aan de overige indicatoren wordt aanzienlijk minder voldaan. 'E-learning' komt tussen t2 en t3 zelfs maar één keer voor, tussen t1 en t2 in het geheel niet.

Opvallend is dat de scores over de periode tussen t1 en t2 zich over het algemeen op een hoger niveau bevinden dan die over de periode tussen t2 en t3. Dit blijkt ook uit de gemiddelde scores (meest rechtse kolom). Dit betekent dat Op Eigen Benen – gemeten volgens dit zestal indicatoren – in het eerste jaar in grotere mate is toegepast dan in het tweede jaar.

Vervolgens kijken we naar de somscore van de zes indicatoren. Deze kan minimaal 0 zijn (6 x de score 0) en maximaal 12 (6 x de score 2). De verdeling van deze somscore wordt gegeven in tabel 17.

Tabel 16: De verdelingen van de scores op de zes indicatoren van Mate OEB-A, tussen t2 en t3 en tussen t1 en t2 (tussen haakjes)

<i>Indicator Mate OEB-A</i>	<i>Score 0 (niet)</i>	<i>Score 1 (deels)</i>	<i>Score 2 (volledig)</i>	<i>Gemiddelde score (0-2)</i>
1. Training OEB en INVRA gevolgd	6 (4)	15 (12)	23 (24)	1,39 (1,50)
2. Gerapporteerd in Caress	29 (19)	12 (11)	3 (10)	0,41 (0,77)
3. Gebruik van MPIB en MWIB	42 (37)	2 (2)	0 (1)	0,05 (0,10)
4. Inzet materialen *	37 (32)	6 (6)	1 (2)	0,18 (0,25)
5. Transfer leerplek - woonplek	26 (18)	8 (6)	10 (16)	0,64 (0,95)
6. E-learning	43 (40)	1 (0)	0 (0)	0,02 (0,00)

* Bij inzet materialen geldt: score 0 = 0-2 materialen, score 1 = 3-5 materialen, score 2 = meer dan 5 materialen

Uit de cijfers van tabel 17 blijkt dat tussen t2 en t3 niet hoger wordt gescoord dan 6, tussen t1 en t2 niet hoger dan 8. Het verschil in verdeling tussen de twee perioden bevestigt wat we in tabel 16 al zagen: in de eerste periode liggen de scores hoger. Dat blijkt ook wanneer we de gemiddelden van de somscores bekijken (niet in de tabel opgenomen): tussen t2 en t3 is zij 2,68, tussen t1 en t2 is zij 3,58.

Tabel 17: De verdeling van de somscore van de indicatoren van Mate OEB-A, tussen t2 en t3 en tussen t1 en t2 (tussen haakjes)

<i>Score</i>	<i>Aantal personen</i>	<i>Percentage</i>
0	2 (1)	4,5 (2,5)
1	4 (2)	9,1 (5,0)
2	14 (8)	31,8 (20,0)
3	16 (13)	36,4 (32,5)
4	4 (5)	9,1 (12,5)
5	2 (5)	4,5 (12,5)
6	2 (3)	4,5 (7,5)
7	0 (1)	0,0 (2,5)
8	0 (2)	0,0 (5,0)
Totaal	44 (40)	100,0 (100,0)

Verschilt deze totaalscore per geslacht, ZZP, leeftijdscategorie of woonsituatie? Het antwoord op deze vraag wordt gegeven in tabel 18. Vooraf maken we een opmerking over de verdeling van de onderzoeksgroep over de drie leeftijdscategorieën. We zien dat die verdeling in beide perioden nogal verschilt (zie in de kolom 'Aantal' bij leeftijd). De reden hiervan is dat er tussen t2 en t3 sprake is van 'verspringingen' in leeftijdscategorie, vooral van jongeren die van 14 naar 15 jaar zijn gegaan, maar ook van enkelen die van 19 naar 20 jaar gingen.

De cijfers in tabel 18 laten grote schommelingen zien tussen de twee periodes van toepassing van Op Eigen Benen. Zo scoren de mannen in de eerste periode gemiddeld veel hoger op Mate OEB-A dan de vrouwen (4,11 tegenover 3,14). In de tweede periode

is dit omgekeerd maar is het verschil veel kleiner (mannen 2,60 tegenover vrouwen 2,75).

Tabel 18: De gemiddelde somscore van de indicatoren van Mate OEB-A, naar geslacht, leeftijd, woonsituatie en ZZP, tussen t2 en t3 en tussen t1 en t2 (tussen haakjes)

Variabele	Aantal	Gemiddelde	St.dev.
Vrouw	24 (22)	2,75 (3,14)	1,36 (1,78)
Man	20 (18)	2,60 (4,11)	1,27 (1,78)
10-14 jaar	12 (18)	2,67 (3,44)	1,44 (1,69)
15-19 jaar	24 (17)	2,75 (3,76)	1,36 (1,99)
≥20 jaar	8 (5)	2,50 (3,40)	1,07 (2,07)
Gezinshuis	6 (6)	2,67 (2,67)	0,52 (0,52)
Woongroep	11 (12)	3,18 (4,75)	1,72 (2,49)
Ambulant	27 (22)	2,48 (3,18)	1,22 (1,30)
ZZP2	4 (4)	2,50 (3,50)	0,58 (1,73)
ZZP3	6 (6)	2,67 (3,67)	2,16 (2,80)
ZZP4	1 (0)	4,00 (n.v.t)	n.v.t (n.v.t)
ZZP6	12 (12)	2,67 (3,83)	1,23 (2,12)
ZZP7	2 (2)	3,50 (5,50)	2,12 (2,12)
ZZP8/VG8	1 (1)	3,00 (3,00)	n.v.t (n.v.t)
ZiN	10 (8)	3,00 (3,75)	1,25 (1,04)
Overig	8 (7)	2,00 (2,43)	0,93 (0,53)
Totaal	44 (40)	2,68 (3,58)	1,31 (1,82)

Vormen de zes vragen naar de mate van OEB een samenhangende schaal? Om deze vraag te beantwoorden zijn twee analyses uitgevoerd:

- Onderzoek naar de correlaties tussen de zes variabelen. De onderlinge correlaties zijn zeer wisselend, vaak zelfs negatief, en slechts een enkele keer significant (zie tabel 19).
- Onderzoek naar de interne consistentie. Hierin zien we dit beeld terug. Er is een lage Cronbach's alpha (tussen t1 en t2: 0,27, tussen t2 en t3: 0,31) en de gecorrigeerde item-totaal correlaties zijn laag of zelfs negatief.

Tabel 19: Correlatiematrix van de zes indicatoren van Mate OEB-A, tussen t2 en t3 en tussen t1 en t2 (tussen haakjes)

	OEB en INVRA	Caress	MPIB/MWIB	Materialen	Transfer	E-learning
Training OEB en INVRA	1,00 (1,00)	0,21 (0,39) *	0,27 (1,00)	0,21 (0,21)	- 0,34 * (- 0,41) *	- 0,30 (0,00)
Rapportage in Caress		1,00 (1,00)	0,21 (0,40) *	0,40 ** (0,47) **	0,20 (- 0,08)	0,15 (0,00)
Gebruik MMIB/MWIB			1,00 (1,00)	- 0,09 (0,13)	0,04 (- 0,13)	- 0,03 (0,00)
Inzet materialen				1,00 (1,00)	0,06 (0,23)	- 0,06 (0,00)

Transfer leerplek- woonplek					1,00 (1,00)	- 0,12 (0,00)
E-learning						1,00 (1,00)

* Sign. $p \leq 0,05$, ** Sign. $p \leq 0,01$, *** Sign. $p \leq 0,001$

De conclusie is dat de items in de schaal Mate OEB-A waarschijnlijk grotendeels geheel aparte, eigenstandige kenmerken meten. Uit het empirische materiaal is niet af te leiden dat ze gezamenlijk een trek of een kenmerk meten. Het tegenovergestelde lijkt eerder het geval.

3.2 De variabele Mate OEB-B

Mate OEB-B is een beoordelingslijst met 16 uitspraken, ieder voorzien van een vijfpuntsschaal, lopend van 'niet mee eens' tot 'mee eens'. De geïnterviewde geeft met zijn score aan in welke mate het ondersteuningsteam van het betreffende kind of de jongere handelt volgens de principes van Op Eigen Benen. De volledige lijst is opgenomen in bijlage 1.

De scores op de uitspraken kunnen lopen van 0 t/m 4. In tabel 20 zijn de verdelingen van de scores op de 16 uitspraken vermeld, opnieuw voor zowel de periode tussen t2 en t3 als voor de periode tussen t1 en t2 (tussen haakjes). In de laatste kolom worden de gemiddelde scores per uitspraak gegeven. Deze laatste liggen merendeels tussen 2,5 en 3,5. De hoogste scores hebben, in beide perioden, 'veiligheid en geborgenheid' (uitspraak 09), 'meer eigenwaarde geven' (uitspraak 06) en 'glas is half vol' (uitspraak 13). We kunnen concluderen dat de teams over het algemeen nogal gunstig worden beoordeeld.

Tabel 20: De verdelingen van de scores op de 16 uitspraken van Mate OEB-B, tussen t2 en t3 en tussen t1 en t2 (tussen haakjes)

Uitspraak	Niet mee eens <-----> Mee eens					Gemiddelde score
	0	1	2	3	4	
01. Ondersteuning als nodig	0 (0)	1 (3)	9 (6)	10 (15)	24 (16)	3,30 (3,10)
02. Mogelijkheden, geen beperkingen	0 (0)	2 (3)	6 (2)	16 (16)	20 (19)	3,23 (3,28)
03. Geen oordeel	1 (0)	1 (2)	8 (8)	16 (13)	18 (17)	3,11 (3,13)
04. Stapje terug	1 (0)	4 (6)	6 (17)	24 (7)	9 (10)	2,82 (2,78)
05. Wijst richting oplossing	0 (1)	2 (4)	18 (13)	15 (12)	9 (10)	2,70 (2,65)
06. Meer eigenwaarde geven	0 (0)	1 (1)	6 (4)	13 (13)	24 (22)	3,36 (3,40)
07. Gelijkwaardig contact	0 (0)	2 (1)	11 (7)	17 (11)	14 (21)	2,98 (3,30)
08. Aandacht netwerk	5 (5)	4 (6)	8 (6)	9 (5)	18 (18)	2,70 (2,63)
09. Veiligheid en geborgenheid	0 (0)	0 (1)	4 (1)	14 (11)	26 (27)	3,50 (3,60)
10. Leervraag centraal	1 (0)	3 (2)	16 (13)	14 (12)	10 (13)	2,66 (2,90)
11. Fouten maken mag	0 (0)	1 (1)	12 (6)	17 (14)	14 (19)	3,00 (3,28)
12. Eigen keuzes	0 (0)	3 (4)	20 (14)	16 (9)	5 (13)	2,52 (2,78)
13. Glas is half vol	0 (0)	0 (1)	7 (1)	14 (15)	23 (23)	3,36 (3,50)
14. Zorgt voor succeservaringen	0 (0)	0 (4)	9 (6)	21 (13)	14 (17)	3,11 (3,08)

15. Handen op de rug	1 (1)	5 (5)	11 (15)	22 (8)	5 (11)	2,57 (2,58)
16. Aandacht voor nut van activiteit	0 (1)	2 (5)	11 (10)	11 (7)	20 (17)	3,11 (2,85)

Ook hier kijken we vervolgens naar de somscore. Deze score is minimaal 0 (16 x de score 0) en maximaal 64 (16 x de score 4). De verdeling van de somscore is gegeven in tabel 21.

We vinden voor de tweede periode een gemiddelde score 48,0 en voor de eerste periode een gemiddelde score 48,8. Dat is tamelijk hoog. Aan de onderkant is er één persoon met de score 29, aan de bovenkant zijn er zes proefpersonen met de (maximale) score 64. De conclusie is dat het over het algemeen met de teams (heel) goed gesteld is. Verder valt op dat er een behoorlijke variatie in de beoordeling van de teams is.

Tabel 21: De verdeling van de somscore van de uitspraken van Mate OEB-B, tussen t2 en t3 en tussen t1 en t2 (tussen haakjes)

Score	Aantal personen	Percentage
0 - 8	0 (0)	0,0 (0,0)
9 - 16	0 (0)	0,0 (0,0)
17 - 24	0 (1)	0,0 (2,5)
25 - 32	3 (4)	6,8 (10,0)
33 - 40	6 (4)	13,6 (10,0)
41 - 48	11 (7)	25,0 (17,5)
49 - 56	15 (12)	34,1 (30,0)
57 - 64	9 (12)	20,5 (30,0)
Totaal	44 (40)	100,0 (100,0)

Verschilt deze totaalscore per geslacht, ZZP, leeftijdscategorie en woonsituatie? Het antwoord op deze vraag wordt gegeven in tabel 22. Ook hier zien we schommelingen tussen de twee perioden maar veel minder heftig dan bij Mate OEB-A.

Tabel 22: De gemiddelde somscore van de indicatoren van Mate OEB-B, naar geslacht, leeftijd, woonsituatie en ZZP, tussen t2 en t3 en tussen t1 en t2 (tussen haakjes)

Variabele	Aantal	Gemiddelde	St.dev.
Vrouw	24 (22)	51,3 (54,0)	7,28 (7,37)
Man	20 (18)	44,2 (42,5)	8,79 (12,07)
10-14 jaar	12 (18)	50,3 (55,5)	7,00 (9,90)
15-19 jaar	24 (17)	46,5 (41,4)	9,18 (7,90)
≥20 jaar	8 (5)	49,4 (49,8)	9,43 (11,30)
Gezinshuis	6 (6)	54,0 (60,8)	4,56 (2,86)
Woongroep	11 (12)	41,8 (42,4)	9,92 (13,34)
Ambulant	27 (22)	49,3 (49,0)	7,69 (8,62)
ZZP2	4 (4)	51,8 (58,5)	8,34 (7,14)
ZZP3	6 (6)	45,2 (46,3)	9,15 (11,57)

ZZP4	1 (0)	57,0 (n.v.t)	n.v.t (n.v.t)
ZZP6	12 (12)	51,0 (49,9)	9,84 (13,20)
ZZP7	2 (2)	36,0 (35,0)	7,07 (4,24)
ZZP8/VG8	1 (1)	47,0 (59,0)	n.v.t (n.v.t)
ZiN	10 (8)	47,9 (49,6)	7,72 (7,29)
Overig	8 (7)	46,1 (45,0)	6,94 (11,31)
Totaal	44 (40)	48,0 (48,8)	8,66 (11,23)

Vormen de 16 vragen van de beoordeling van teams een samenhangende schaal? Om deze vraag te beantwoorden, is volstaan met de berekening van Cronbach's alpha. Deze is zeer hoog: 0,88 (0,94). Ook de gecorrigeerde item-totaal correlaties zijn positief en hoog. De laagste is 0,28 (uitspraak 08, aandacht netwerk), 0,33 (aandacht netwerk). De conclusie is dat deze somscore een hoge interne consistentie heeft, en dat is een aspect van betrouwbaarheid.

3.3 De relatie tussen Mate OEB en de INVRA-scores

Vervolgens beantwoorden we de cruciale vraag of vooruitgang op de INVRA-scores samenhangt met de mate waarin Op Eigen Benen is toegepast. Hiertoe zijn de correlaties berekend tussen de verschillen op de INVRA-categorieën (t3-t2) en de scores op Mate-OEB. De resultaten zijn in tabel 23 bijeen gebracht.

Bij een sterke samenhang dienen de correlaties hoog te zijn. Dit is bij Mate OEB-A niet het geval, voor beide perioden liggen de correlaties rond nul, met als hoogste waarde 0,27 (correlatie tussen Mate OEB-A en INVRA-categorie Huishoudelijke vaardigheden in de eerste periode).

In de correlaties met betrekking tot Mate OEB-B is in de eerste periode het beeld niet anders. In de tweede periode zijn er drie significante uitschieters, namelijk de correlaties tussen Mate OEB-B en resp. Zelfzorg en gezondheid, Omgaan met anderen en INVRA-totaal. Alles bij elkaar kan de conclusie zijn dat er niet sprake is van een consistente samenhang tussen de verschillen op de INVRA en Mate OEB.

Tabel 23: Spearman-correlaties tussen enerzijds de somscores van de verschillen op de INVRA-categorieën en anderzijds Mate OEB, tussen t2 en t3 en tussen t1 en t2 (tussen haakjes)

INVRA-categorie	Mate OEB-A	Mate OEB-B
1. Zelfzorg en gezondheid	0,13 (0,00)	0,38 * (- 0,05)
2. Huishoudelijke vaardigheden	- 0,05 (0,27)	0,27 (- 0,29)
3. Cognitieve vaardigheden	0,05 (- 0,14)	0,15 (0,02)
4. Maatschappelijke vaardigheden	- 0,04 (0,14)	0,22 (0,05)
5. Omgaan met anderen	0,03 (0,04)	0,31 * (- 0,01)
Weerbaarheid	0,02 (0,17)	0,06 (0,01)
Totaal 1 t/m 5	0,04 (0,10)	0,34 * (- 0,10)

* Sign. $p \leq 0,05$

In tabel 24 zoomen we nog wat verder in op Mate OEB-A. We geven opnieuw de correlaties met de INVRA-categorieën, maar nu op het meer specifieke niveau van de

afzonderlijke indicatoren van Mate OEB-A. Ook dit levert geen sterke verbanden op. De correlaties bevinden zich in de eerste periode tussen - 0,27 en 0,28, met daarnaast een uitschieter van 0,41. In de tweede periode liggen de correlaties tussen - 0,34 en 0,39. Enkele correlaties zijn significant, maar door hun lage waarde daarmee nog niet erg relevant.

Tabel 24: Spearman-correlaties tussen de verschillen op INVRA-categorieën en de items van OEB-A, tussen t2 en t3 en tussen t1 en t2 (tussen haakjes)

<i>INVRA-categorie</i>	<i>Training OEB en INVRA</i>	<i>Rapportage in Caress</i>	<i>Gebruik MPIB en MWIB</i>	<i>Inzet materialen</i>	<i>Transfer leerplek - woonplek</i>	<i>E-learning</i>
1. Zelfzorg en gezondheid	- 0,02 (0,14)	- 0,20 (0,12)	- 0,04 (0,18)	0,06 (0,22)	0,41 (- 0,34) *	- 0,04 (n.v.t)
2. Huishoudelijke vaardigheden	- 0,00 (0,17)	- 0,23 (0,30)	- 0,06 (0,39) *	0,04 (0,13)	0,19 (- 0,16)	- 0,02 (n.v.t)
3. Cognitieve vaardigheden	0,10 (- 0,25)	- 0,18 (- 0,21)	- 0,27 (- 0,04)	- 0,02 (0,04)	0,11 (0,06)	- 0,03 (n.v.t)
4. Maatschappelijke vaardigheden	0,28 (0,04)	- 0,01 (- 0,09)	- 0,26 (0,17)	- 0,02 (0,20)	- 0,12 (0,13)	0,06 (n.v.t)
5. Omgaan met anderen	0,25 (- 0,31)	- 0,02 (- 0,14)	- 0,22 (0,15)	- 0,01 (0,19)	0,09 (0,22)	- 0,10 (n.v.t)
Weerbaarheid	- 0,13 (- 0,11)	- 0,00 (0,09)	- 0,05 (0,07)	- 0,06 (0,07)	- 0,01 (0,21)	- 0,02 (n.v.t)
Totaal 1 t/m 5	0,13 (- 0,07)	- 0,15 (- 0,03)	- 0,16 (0,17)	- 0,00 (0,35) *	0,20 (0,01)	- 0,10 (n.v.t)

* Sign. $p \leq 0,05$

Net als in de twee vorige paragrafen stellen we de vraag of de relatie tussen Mate OEB en de INVRA-scores variëren per geslacht, ZGP, leeftijdscategorie of woonsituatie. In tabellen 25 t/m 28 wordt deze vraag beantwoord. In deze tabellen worden steeds de gemiddelde somscores van de verschillen op INVRA-totaal geplaatst naast de gemiddelde somscores op Mate OEB-A en Mate OEB-B. we zien het volgende:

- Bij geslacht hebben vrouwen tussen t2 en t3 op zowel Mate OEB-A als mate OEB-B een hogere gemiddelde score dan de mannen en op INVRA-totaal een aanzienlijk hogere gemiddelde score. Tussen t1 en t2 hebben de mannen een veel hogere gemiddelde score op mate OEB-A dan de vrouwen maar combineren dit niet met een significante hogere score op INVRA-totaal.
- Bij leeftijd onderscheiden de drie categorieën zich in hun gemiddelde scores op Mate OEB-A en Mate OEB-B nauwelijks van elkaar.
- Bij de ZGP-categorieën doet zich een enkele uitschieter voor: ZGP6 heeft in de eerste periode een veel lager gemiddelde op INVRA-totaal dan de totale groep (0,35 naast 0,64) maar combineert dat niet met een afwijkende score op Mate OEB-A en Mate OEB-B. Bovendien zijn de aantallen personen binnen de categorieën te klein om hierover vergaande uitspraken te doen.
- Woonsituatie laat opmerkelijke uitkomsten zien voor de 'woongroep'. Deze categorie toont in de tweede periode een relatief erg lage score op INVRA-totaal (- 0,71 tegenover 0,09 voor de totale groep) en combineert dat juist met een hoge score op

Mate OEB-A (3,18 tegenover 2,68). In de eerste periode scoort zij op beide relatief positief.

Tabel 25: Gemiddelde somscores op INVRA-totaal (verschilscores), mate OEB-A en Mate OEB-B voor vrouwen en mannen, tussen t2 en t3 en tussen t1 en t2 (tussen haakjes)

<i>Geslacht</i>	<i>Aantal</i>	<i>INVRA-Totaal</i>	<i>Mate OEB-A</i>	<i>Mate OEB-B</i>
Vrouwen	24 (22)	0,58 (0,53)	2,75 (3,14)	51,3 (54,0)
Mannen	20 (18)	- 0,48 (0,76)	2,60 (4,11)	44,2 (42,5)
Totaal	44 (40)	0,09 (0,64)	2,68 (3,58)	48,1 (48,8)

Tabel 26: Gemiddelde somscores op INVRA-totaal (verschilscores), mate OEB-A en Mate OEB-B voor leeftijdscategorieën, tussen t2 en t3 en tussen t1 en t2 (tussen haakjes)

<i>Leeftijdsgroepen</i>	<i>Aantal</i>	<i>INVRA-Totaal</i>	<i>Mate OEB-A</i>	<i>Mate OEB-B</i>
10 – 14	12 (18)	0,90 (0,45)	2,67 (3,44)	50,3 (55,5)
15 – 19	24 (17)	- 0,15 (0,83)	2,75 (3,76)	46,5 (41,4)
≥ 20	8 (5)	- 0,39 (0,65)	2,50 (3,40)	49,4 (49,8)
Totaal	44 (40)	0,09 (0,64)	2,68 (3,58)	48,1 (48,8)

Tabel 27: Gemiddelde somscores op INVRA-totaal (verschilscores), mate OEB-A en Mate OEB-B voor de ZGP-categorieën, tussen t2 en t3 en tussen t1 en t2 (tussen haakjes)

<i>ZGP</i>	<i>Aantal</i>	<i>INVRA-Totaal</i>	<i>Mate OEB-A</i>	<i>Mate OEB-B</i>
2	4 (4)	1,89 (0,64)	2,50 (3,50)	51,8 (58,5)
3	6 (6)	- 0,44 (0,67)	2,67 (3,67)	45,2 (46,3)
4	1 (0)	- 0,56 (n.v.t)	4,00 (n.v.t)	57,0 (n.v.t)
6	12 (12)	- 0,43 (0,35)	2,67 (3,83)	51,0 (49,9)
7	2 (2)	- 1,30 (1,61)	3,50 (5,50)	36,0 (35,0)
8	1 (1)	1,09 (1,37)	3,00 (3,00)	47,0 (59,0)
Zorg in natura	10 (8)	0,44 (0,68)	3,00 (3,75)	47,9 (49,6)
Overig *	8 (7)	0,28 (0,66)	2,00 (2,43)	46,1 (45,0)
Totaal	44 (40)	0,09 (0,64)	2,68 (3,58)	48,1 (48,8)

* Het gaat hierbij veelal om pgb

Tabel 28: Gemiddelde somscores op INVRA-totaal (verschilscores), mate OEB-A en Mate OEB-B voor de categorieën van woonsituatie, tussen t2 en t3 en tussen t1 en t2 (tussen haakjes)

<i>Woonsituatie</i>	<i>Aantal</i>	<i>INVRA-Totaal</i>	<i>Mate OEB-A</i>	<i>Mate OEB-B</i>
Gezinshuis	6 (6)	0,63 (- 0,42)	2,67 (2,67)	54,0 (60,8)
Woongroep	11 (12)	- 0,71 (0,94)	3,18 (4,75)	41,8 (42,4)
Ambulant	27 (22)	0,32 (0,76)	2,48 (3,18)	49,3 (49,0)
Totaal	44 (40)	0,09 (0,64)	2,68 (3,58)	48,1 (48,8)

Samengevat kunnen we zeggen dat de uitkomsten in deze vier tabellen laten zien dat ook binnen de afzonderlijke categorieën van geslacht, leeftijd, ZZP en woonsituatie er geen consistente relatie is tussen Mate OEB en de verschilscore op INVRA-totaal.

We zijn ten slotte nog één niveau dieper in de analyse gegaan, namelijk naar het niveau van het individu. We keken gericht naar personen met een relatief grote positieve of negatieve verandering in de score van INVRA-totaal en gingen na of bij die individuen opmerkelijke zaken in de scores van Mate OEB waren te zien. Tabellen 29 (voor de periode tussen t2 en t3) en tabel 30 (voor de periode tussen t1 en t2) geven een overzicht van de personen voor wie van die grote positieve of negatieve verandering sprake was. Aangehouden werd een vooruitgang of achteruitgang op INVRA-totaal van ten minste 1,0. Bij deze personen is er op de INVRA dus echt iets gebeurd.

De tabellen spreken voor zich, we zien allerlei combinaties van scores op INVRA-totaal, Mate OEB-A en Mate OEB-B. Wanneer we ons richten op personen met een relatief grote vooruitgang op INVRA-totaal, dan zien we dat sommigen dit combineren met eveneens hoge scores op Mate OEB-A en Mate OEB-B (zie personen 52 en 19) terwijl anderen dat niet doen en soms zelfs relatief lage scores op mate OEB-A en Mate OEB-B hebben (personen 60, 94 en 27).

Bij de personen met een relatief grote achteruitgang op INVRA-totaal zien we hetzelfde beeld. Er zijn personen die dit combineren met eveneens lage scores op Mate OEB-A en/of Mate OEB-B (personen 76 en 90) en anderen die dat juist combineren met hoge scores op Mate OEB-A en/of Mate OEB-B (personen 87 en 5).

Het beeld is dus zeer wisselend en daardoor ook consistent met de resultaten van voorafgaande analyses. Er is geen duidelijk patroon, voor sommige personen werkt de inzet van OEB blijkbaar wel, voor anderen niet.

Tabel 29: Scores voor de personen uit groep B met een verschilscore op INVRA-totaal (t3-t2) van tenminste één

<i>Nr.</i>	<i>Geslacht</i>	<i>ZZP</i>	<i>Leeftijd</i>	<i>INVRA-totaal (t3-t2)</i>	<i>Mate OEB-A</i>	<i>Mate OEB-B</i>
52	vrouw	ZiN	10-14	3,60	4,00	53,0
54	man	ZiN	≥ 20+	1,10	2,00	55,0
58	vrouw	zzp3	15-19	-1,94	0,00	49,0
60	vrouw	zzp3	15-19	2,47	1,00	40,0
65	man	zzp6	15-19	-2,13	1,00	50,0
66	vrouw	zzp6	10-14	2,51	3,00	59,0
67	vrouw	zzp6	10-14	1,34	3,00	55,0
70	man	zzp8/vg8	10-14	1,09	3,00	47,0
76	man	ZiN	15-19	-2,83	2,00	32,0
77	vrouw	overig/pgb	15-19	1,32	3,00	59,0
78	vrouw	ZiN	≥ 20	1,90	3,00	55,0
79	vrouw	zzp3	10-14	-1,31	2,00	59,0
84	vrouw	zzp6	15-19	2,88	3,00	54,0
86	vrouw	zzp6	15-19	1,16	3,00	52,0

87	man	zzp6	15-19	-5,88	5,00	29,0
89	man	zzp7	15-19	-1,80	2,00	31,0
90	man	zzp6	≥ 20	-5,16	1,00	49,0
91	man	zzp3	≥ 20	-2,63	4,00	39,0
94	man	zzp2	15-19	4,44	2,00	47,0
95	man	zzp2	10-14	2,68	2,00	46,0
Totale groep				0,09	2,68	48,1

Tabel 30: Scores voor de personen uit groep B met een verschilscore op INVRA-totaal (t2-t1) van tenminste één

<i>Nr.</i>	<i>Geslacht</i>	<i>ZZP</i>	<i>Leeftijd</i>	<i>INVRA-Totaal (t2-t1)</i>	<i>Mate OEB-A</i>	<i>Mate OEB-B</i>
3	vrouw	zzp6	10-14	2,03	3,00	62,0
4	man	zzp8/vg8	10-14	1,37	3,00	59,0
5	vrouw	zzp6	10-14	-3,37	3,00	58,0
6	vrouw	zzp6	10-14	-2,48	3,00	58,0
9	man	zzp6	10-14	1,05	8,00	51,0
12	man	zzp6	15-19	3,52	6,00	34,0
14	man	zzp7	15-19	2,64	7,00	38,0
15	man	zzp2	10-14	1,14	2,00	57,0
16	vrouw	zzp6	≥ 20	1,12	,00	37,0
18	man	zzp3	15-19	1,22	5,00	38,0
19	vrouw	ZiN	10-14	2,44	4,00	55,0
22	vrouw	zzp6	10-14	2,26	3,00	55,0
27	vrouw	zzp3	15-19	2,85	1,00	49,0
29	vrouw	overig/pgb	10-14	1,14	2,00	59,0
31	vrouw	ZiN	10-14	2,23	4,00	54,0
33	vrouw	overig/pgb	15-19	1,45	3,00	42,0
39	man	overig/pgb	15-19	1,18	2,00	31,0
40	man	ZiN	15-19	-1,14	3,00	41,0
Totale groep				0,64	3,58	48,8

4. SAMENVATTING EN BESCHOUWING VAN DE RESULTATEN

In dit laatste hoofdstuk geven we een samenvatting en beschouwing van de resultaten van de laatste ronde van het onderzoek en van het onderzoek als geheel. We beginnen met de samenvatting van de belangrijkste resultaten (par. 4.1). Vervolgens (par. 4.2) gaan we in op de betekenis van de resultaten voor de praktijk. We sluiten af (par. 4.3) met een korte nabeschuiving over het totale onderzoek.

4.1 Samenvatting van de resultaten

De vierde en laatste onderzoeksronde had, evenals de twee vorige ronden, betrekking op de deelnemers van zowel groep A als groep B. Van groep A had de derde afname van de INVRA al in de derde ronde plaatsgevonden, van groep B, die een jaar op groep B 'achter liep', werd de derde INVRA-afname in de vierde onderzoeksronde gerealiseerd (zie ook figuur 1 en tabel 1 in par. 1.2). De analyse in deze vierde ronde bestond daarom uit twee delen:

- Analyse van de INVRA-data op t1, t2 en t3 voor de totale groep deelnemers aan het onderzoek. In totaal betreft het 96 personen. In hoofdstuk 2 is hierover gerapporteerd.
- Analyse van de samenhang tussen de INVRA-scores en de Mate OEB voor de personen uit groep B. Voor deze groep beschikten we over een dubbele meting van Mate OEB, die immers zowel tussen t1 en t2 (eerste periode) als tussen t2 en t3 (tweede periode) werd bepaald. Het ging in totaal om resp. 40 (eerste periode) en 44 (tweede periode) personen.

We geven hieronder de belangrijkste resultaten van deze analyse weer.

4.1.1 Ontwikkeling van vaardigheden tussen t1, t2 en t3

Met betrekking tot de ontwikkeling van de vaardigheden tussen t1, t2 en t3 zijn er de volgende resultaten.

Niveau van de INVRA-categorieën

De volgorde van INVRA-categorieën wat betreft de hoogte van de gemiddelde somscore is bij alle drie afnamen hetzelfde (zie tabel 8 in par. 2.2): de hoogste score heeft Omgaan met anderen, daarna komen achtereenvolgens Zelfzorg en gezondheid, Cognitieve vaardigheden, Huishoudelijke vaardigheden en Maatschappelijke vaardigheden. Een ander gemeenschappelijk kenmerk is dat net als op t1 en t2, ook op t3 de gemiddelde somscores voor vrouwen op alle INVRA-categorieën aanzienlijk hoger zijn dan die van mannen en dat de gemiddelde somscores hoger zijn naarmate de leeftijdscategorie stijgt (tabellen 9 en 10).

Wat het verloop van de gemiddelde somscores betreft, we zien dat op alle vijf INVRA-categorieën tussen t1 en t2 een sterke, significante stijging van de gemiddelde somscore plaatsvindt. Tussen t2 en t3 is eveneens sprake van een stijging maar deze is aanzienlijk minder groot en voor geen enkele categorie significant (tabel 8). Mogelijke verklaringen van de afvlakking zijn dat binnen de groep als geheel verzadiging plaatsvindt (men is na twee jaar min of meer uitgeleerd, in het eerste jaar wordt 'laaghangend fruit geplukt') en dat de motivatie voor het invullen INVRA groter bij jongeren personen groter zou zijn dan bij oudere.

Overigens wordt deze algemene bevinding binnen de afzonderlijke groepen van geslacht, leeftijd en woonsituatie nader gedifferentieerd. Zo zijn bij mannen de verschillen in de gemiddelde somscore tussen t1 en t2 op geen enkele van de INVRA-categorieën

significant. De grote stijging tussen t1 en t2 komt dus vooral voor rekening van de vrouwen (tabel 9). Tussen de leeftijdsgroepen zien we dergelijke verschillen ook (tabellen 10 en 11). Bij woonsituatie doen zich de grote verschillen tussen t1 en t2 vooral voor bij woongroepen en ambulante. Bij gezinshuizen is de stijging tussen t1 en t2 gering (tabellen 12 en 13).

De onderlinge correlaties tussen de vijf INVRA-categorieën zijn hoog. Zij bevinden zich resp. tussen 0,56 en 0,85 (t1), tussen 0,63 en 0,88 (t2) en tussen 0,61 en 0,90 (t3). Dit laat zien dat er een grote verbinding tussen de vijf groepen vaardigheden is. De correlaties tussen Omgaan met anderen en de overige INVRA-categorieën liggen op een wat lager niveau dan de correlaties tussen die andere categorieën onderling.

Aanvullende analyses laten zien dat op t2 een hogere score op de INVRA is behaald dan op grond van een jaar leeftijdsgroei mocht worden verwacht. Dit suggereert dat er ook een eigen effect van de zorg en ondersteuning is, wellicht als gevolg van de toepassing van Op Eigen Benen (figuren 2, 3 en 4).

Niveau van de INVRA-items

Voor alle items van de INVRA zijn, over de totale onderzoeksgroep, de gemiddelde scores op t1, t2 en t3 vermeld, evenals de gemiddelden van de verschillen t2-t1 en t3-t2 en de significantieniveaus van die verschillen (bijlage 2).

De resultaten op itemniveau geven een nadere invulling van, en kleur aan, de bevindingen op het niveau van de categorieën van de INVRA. Duidelijk is te zien dat de geringe stijging van de gemiddelde somscores tussen t2 en t3 ten opzichte van de stijging tussen t1 en t2 doorwerkt in de scores op itemniveau; bij veel items is het verschil tussen t2 en t1 sterk positief en het verschil tussen t3 en t2 zwak positief of zelfs negatief. Het overzicht in bijlage 2 laat zien welke items het meest verantwoordelijk zijn voor de gemiddelde scores op de categorieën als geheel. In tabel 15 (par. 2.3) hebben we van elke categorie van de INVRA de items met de hoogste stijging en die met de sterkste daling tussen de INVRA-afnamen bijeengebracht.

Overigens moeten we bij de interpretatie van de verschillen tussen de drie meetmomenten op itemniveau het onderscheid tussen 'absoluut' en 'relatief' voor ogen houden:

- Zo kan de sprong van t1 naar t2 absoluut groot zijn, terwijl de relatieve sprong veel minder groot is doordat de gemiddelde score op t1 al hoog was; het verschil is in dat geval niet altijd significant.
- Evenzo kan de sprong in absolute termen klein zijn maar relatief groot, en eventueel significant, omdat de gemiddelde score op t1 laag was.
- Ook kan de sprong in absolute termen klein zijn in combinatie met een hoge waarde op t1. Mogelijk is in deze gevallen de slechts geringe toename niet zozeer het gevolg van geringe aandacht voor deze vaardigheid maar van het feit dat er al een soort verzadiging is opgetreden.

4.1.2 De werking van Op Eigen Benen

De werking van Op Eigen Benen is vastgesteld met behulp van de variabele Mate OEB die werd gemeten door interviews met ondersteuners. Mate OEB bestaat uit twee scores:

1. Mate OEB-A: de somscore van zes indicatoren voor de implementatie van Op Eigen Benen, betrekking hebbend op het team van ondersteuners (training OEB en INVRA gevolgd) en op de voor de betreffende persoon toegepaste methodieken (gebruik van Mijn Plan in Beeld/Mijn Mening in Beeld, inzet materialen, rapportage in Caress, transfer en e-learning). Zie ook tabel 2 in paragraaf 1.3.
2. Mate OEB-B: de somscore van de beoordelingen van 16 uitspraken over de principes van Op Eigen Benen, voorzien van een vijfpuntschaal, lopend van 'niet mee eens' tot 'mee eens' (zie bijlage 1). De geïnterviewde geeft met zijn score aan in welke mate

het ondersteuningsteam van het betreffende kind of de jongere handelt volgens deze principes.

Binnen Mate OEB-A doen zich in beide perioden grote verschillen voor tussen de zes indicatoren. Bij vrijwel alle kinderen en jongeren heeft het team de trainingen OEB en INVRA deels of volledig gevolgd, terwijl van gebruik van Mijn Plan in Beeld en Mijn Mening in Beeld, inzet materialen en e-learning bij verreweg het grootste deel geen sprake is. Verdere analyse wijst uit dat de zes indicatoren grotendeels geheel aparte, eigenstandige kenmerken meten. Uit het empirische materiaal is niet af te leiden dat ze gezamenlijk een trek of een kenmerk meten. Opvallend is voorts dat de scores voor Mate OEB-A over de eerste periode hoger liggen dan over de tweede periode (tabel 17 in par. 3.1). Dit betekent dat Op Eigen Benen, gemeten volgens dit zestal indicatoren, tussen t1 en t2 in grotere mate is toegepast dan tussen t2 en t3.

Analyse van de data over Mate OEB-B wijst uit dat de teams volgens de geïnterviewden in grote mate werken volgens de uitgangspunten van Op Eigen Benen. De hoge interne consistentie van de somscore laat zien dat de 16 uitspraken sterk samenhangen. Voor mate OEB-B doet zich geen verschil voor tussen t1 en t2, de scores bevinden zich in beide perioden op ongeveer hetzelfde niveau (tabel 21).

De cruciale vraag is of vooruitgang op de INVRA samenhangt met de mate waarin Op Eigen Benen in de praktijk wordt toegepast. De analyses in de vierde onderzoeksronde laten, net als die in de vorige, een dergelijke samenhang niet zien. De correlaties van Mate OEB-A en Mate OEB-B met de verschillcores op INVRA-totaal zijn in beide perioden wisselvallig en laag. Aanvullende analyses waarin de verschillcores op INVRA-totaal werden vergeleken met de scores op Mate OEB-A en Mate OEB-B voor de afzonderlijke categorieën van geslacht, leeftijd, ZZP en woonsituatie leverden geen wezenlijk andere inzichten op.

De redenen voor de afwezigheid van deze samenhang kunnen op vier gebieden liggen: de afname van het instrument Mate OEB, het instrument Mate OEB zelf, de INVRA en de rol van de omgeving waarin het onderzoek wordt uitgevoerd. We lopen deze gebieden langs.

De afname van Mate OEB

Dat de afwezigheid van samenhang tussen Mate OEB en de verschillcores op INVRA het gevolg zou zijn van het feit dat het instrument voor Mate OEB niet goed is afgenomen, is niet waarschijnlijk. De interviews zijn goed voorbereid, verliepen naar wens en werden door slechts enkele personen uitgevoerd.

Het instrument Mate OEB

Wellicht is de mate waarin Op Eigen Benen in de praktijk wordt toegepast, niet optimaal geoperationaliseerd in het gebruikte instrument Mate OEB. Gaandeweg het onderzoek ontstond de indruk dat de gebruikte indicatoren, in het bijzonder die voor Mate OEB-A, te algemeen van aard waren. De werking van Op Eigen Benen liet zich hierdoor op groepsniveau niet 'vangen' door het gebruikte instrument. Resultaten van analyses binnen de subgroepen van leeftijd, ZZP en woonsituatie en analyses op individueel niveau (tabellen 29 en 30 in par. 3.3) wijzen in deze richting. Door het algemene karakter van het instrument ontstond op individueel niveau een tamelijk willekeurig patroon van verbanden: voor sommige personen lijkt de inzet van OEB wel te werken, voor anderen niet.

Het instrument INVRA

INVRA is weliswaar een gevestigd en gevalideerd instrument, de afgelopen jaren is geleidelijk het bewustzijn ontstaan dat de stappen die per competentie (item) moeten worden gemaakt, groot zijn. Immers, om een competentie 'afgevinkt' te krijgen, moet de

genoemde activiteit zelfstandig, uit zichzelf, doorgaans en acceptabel worden uitgevoerd (de ZUDA-scores, zie par. 1.3.2). Wordt aan minder dan de vier eisen voldaan, dan wordt gescoord alsof er nog niets verworven is. Resultaten die intussen al wel plaatsvinden, worden dus niet zichtbaar gemaakt waardoor een vertekend, resp. onvolledig beeld van de betreffende persoon ontstaat. Dit kan de INVRA-scores in het onderzoek, en daarmee de relatie tussen de INVRA-verschilscores en Mate OEB, hebben verstoord. Dit alles bleek tijdens het onderzoek. Mede om die reden is in 2014 de zogenoemde Doelenkiezer geïntroduceerd. Hierin zijn de doelen (items) van INVRA opgesplitst in subdoelen, c.q. in kleine stapjes die elk worden geëvalueerd en gewaardeerd.

De rol van de omgeving

Speelt de omgeving altijd een rol bij de uitvoering van een onderzoek, bij meerjarig (longitudinaal) onderzoek is die rol extra groot omdat zich tijdens de uitvoering tal van niet voorziene organisatorische ontwikkelingen kunnen afspelen die de condities van het onderzoek beïnvloeden of zelfs verstoren.

Tijdens de uitvoering van ons onderzoek vonden er diverse gebeurtenissen plaats die belemmerend waren voor het onderzoek. Zo waren er verhuizingen van cliënten en veranderingen in het sociaal domein, kwam er een nieuwe roostersystematiek en een nieuw Elektronisch Cliënten Dossier, vonden diverse personeelwisselingen plaats en werd de regio opgesplitst en verdeeld over drie andere regio's. Door die reorganisatie werd de regio Kind en Jeugd niet meer door één regiodirecteur aangestuurd, maar vielen de deelnemers aan het onderzoek onder drie regiodirecteuren en op sommige plaatsen ook onder andere managers. Geen zaken die stabiliteit en rust brengen binnen teams en bij cliënten. Ook ging kennisuitwisseling over Kind en jeugd na de splitsing verloren. Juist voor de implementatie van Op Eigen Benen, die een stevig onderhoud vereist en een stabiele omgeving, is dit alles negatief van invloed geweest, zo is de indruk.

Het lijkt er dus op dat het niet kunnen aantonen van de werking van Op Eigen Benen in dit onderzoek, niet alleen met Op Eigen Benen zelf heeft te maken. De inzet van de begeleiders was juist voortdurend verbonden aan de filosofie van Op Eigen Benen. Zo was de attitude om mensen te laten groeien steeds aanwezig, zoals ook blijkt uit de scores op Mate OEB-B. Op Eigen Benen is in de jaren van het onderzoek voortdurend van betekenis geweest, ook al is dat statistisch niet in alle opzichten onderbouwd.

4.2 Betekenis van de resultaten voor de praktijk

Omdat de werking van Op Eigen Benen niet statistisch kon worden aangetoond, is de betekenis van de resultaten van dit onderzoek voor de praktijk vooral verbonden aan de resultaten van de INVRA. De scores van de INVRA wijzen op een toegenomen hoeveelheid vaardigheden gedurende de jaren van het onderzoek. Voor een deel zijn deze gekoppeld aan het ouder worden maar niet helemaal. Met de informatie van de drievoudige afnamen van de INVRA kan veel worden gedaan. We maken onderscheid tussen de betekenis van deze informatie voor het management, voor de medewerkers op de werkvloer en voor 's Heeren Loo als geheel.

Betekenis van de resultaten voor het management

- De bevindingen geven een overzicht van hoe het met de vaardigheden voor zelfredzaamheid van kinderen en jongeren binnen het betreffende onderdeel van 's Heeren Loo Zorggroep is gesteld en op welke gebieden (in termen van de vijf INVRA-categorieën) en specifieke vaardigheden (in termen van de items) in de loop van één of twee jaar al dan niet vooruitgang is geboekt. Op basis van deze informatie kunnen beleidsdoelen – voor de hele organisatie of per onderdeel c.q. locatie – worden gesteld. Bijvoorbeeld, dat op het gebied van maatschappelijke vaardigheden het niveau van de scores relatief laag is, kan leiden tot het besluit aan vaardigheden op dit gebied de komende jaren extra aandacht te schenken.

- De bevindingen geven daarnaast aanleiding tot reflectie op de betekenis van Op Eigen Benen binnen de organisatie en de locaties. Hoewel sterke statistische verbanden tussen de INVRA-scores en de toepassing van Op Eigen Benen uitbleven (zie de vorige paragraaf), bevatten de onderzoeksresultaten zeker aanknopingspunten voor deze reflectie. Op Eigen Benen is een samenhangend cluster van werkwijzen die in de loop van de achterliggende jaren zijn gecreëerd. Naar aanleiding van de resultaten kunnen tal van vragen worden gesteld. Zoals: wat zijn de werkzame delen van OEB, zijn dat de materialen of de competenties van de medewerkers? Of: wat leren de verschillen in verworven vaardigheden tussen vrouwen en mannen ons over de mogelijke werking van Op Eigen Benen? Zit die werking in de benadering en haar werkwijzen zelf ('handen op de rug', e.d.) of in de wijze van implementeren (teamoverleg, de organisatorische context, e.d.)?

Betekenis van de resultaten voor de werkvloer

Voor de werkvloer kunnen de resultaten van het onderzoek bewustzijn geven over hoe men in de dagelijkse praktijk in het ontwikkelen van vaardigheden bij kinderen en jongeren bezig is. Dit kan door te kijken naar de resultaten van de onderzoeksgroep als geheel dan wel naar de resultaten op itemniveau voor subgroepen afzonderlijk (vrouwen en mannen, leeftijdsgroepen, ZZP-categorieën of categorieën van woonsituatie).

Eerder (in par. 1.3.2) vermeldden we dat tot de richtlijnen van de INVRA behoort dat een lage gemiddelde score op een vaardigheid drie verschillende redenen kan hebben: de persoon *kan* de vaardigheid niet uitvoeren (de betreffende competentie is teveel gevraagd), hij *mag* de vaardigheid niet toepassen (er wordt geen gelegenheid voor gegeven) of hij *wil of durft* de vaardigheid niet toe te passen. Afhankelijk van de reden kan het antwoord zijn het opzetten van een leertraject, het creëren van gelegenheid of het opzetten van een motivatietraject. Door de items en/of categorieën van de INVRA voor de eigen woongroep, het eigen gezinshuis of de ambulante begeleiding nauwkeurig langs te lopen, kan verscherping in het waarnemen optreden.

In het verlengde daarvan kan worden gereflecteerd op doelen, en kunnen nieuwe doelen worden gesteld voor, bijvoorbeeld:

- Het omgaan met ontwikkelingskansen van kinderen en jongeren; gebeurt dat wel effectief?.
- Het hanteren van het eigen gedragsrepertoire; ben ik kunstjes aan het leren of handel ik vanuit inhoudelijke overtuiging en werkelijke aanwezigheid?
- De transities van negatief naar positief, van afhankelijk naar onafhankelijk, van beperkingen naar mogelijkheden.

Betekenis van de resultaten voor 's Heeren Loo

's Heeren Loo zelf geeft aan van het onderzoeksproject geleerd te hebben hoe belangrijk maar tegelijkertijd ingewikkeld een goed implementatietraject van een methodiek is. Het is landelijk bekend hoe moeilijk het is om gedragsveranderingen teweeg te brengen bij medewerkers en methodieken te implementeren. Op Eigen Benen vormt daar geen uitzondering op. Ideale omstandigheden bestaan echter niet in de zorg. Hectiek is geen uitzondering, maar een kenmerk in de zorg aan kinderen en jongeren.

Wel educatief voor de regio was om weer eens op een rijtje te krijgen wat dan de bevorderende factoren zijn en hoe je die binnen een regio goed in de praktijk brengt. Aan de hand van de onderzoeksresultaten komt men tot een aantal pijlers voor implementatie (zie box 5).

Box 5: De belangrijkste pijlers voor implementatie

De vijf belangrijkste pijlers voor implementatie:

1. Maak de methodiek een onderdeel van het totale werkproces van de regio. Denk aan competentieprofielen van medewerkers, functioneringsgesprekken, intakes, ondersteuningsplanbesprekingen, jaarplannen, enz.
2. Zorg voor enthousiaste aandachtfunctionarissen per team (early adaptors) en voed die met informatie.
3. Bied intervisie en/of verdiepingsworkshops of herhalingsworkshops aan om de kennis te onderhouden.
4. Communiceer over de successen. Deel wat goed gaat, maar leer ook van wat beter kan. Vier alle vooruitgang.
5. Hang op de locatie een herinnering op in de vorm van spreuken, samenvattingen, inspirerende voorbeelden, aanmoedigingen. Zorg steeds voor updates van deze reminders.

Maar ook:

- Werk met SMART doelstellingen.
- Stel niet te veel doelen tegelijk. Beter drie doelen goed behaald, dan tien half.
- Zorg voor inspirerend leiderschap. Het management heeft een voorbeeldfunctie en moet opgeleid en gemotiveerd zijn.
- Betrek de volledige driehoek (cliënt, ouders, begeleiders) bij de implementatie.
- Plan de implementatie voorafgaand aan het project en check bij medewerkers en managers of die planning haalbaar is.
- Volg alle stappen met behulp van de cirkel van Deming: Plan => Do => Check => Act.
- Plan ook evaluaties (Check) en deel de uitkomsten met alle betrokkenen.
- Start met een pilot en gebruik de uitkomsten voor de uitbreiding en voor het totale project.
- Heb begrip voor problemen en vertragingen die ontstaan. Ga in gesprek en bedenk bottom-up manieren om die op te lossen.
- Maak duidelijk wat het nut van de implementatie is, welk perspectief je nastreeft.
- Maak gebruik van kwaliteiten van medewerkers om doelen te bereiken.
- School nieuwe medewerkers zo spoedig mogelijk.
- Voed de teams met materialen om de methodiek in de praktijk te brengen (in dit geval om de zelfredzaamheid van cliënten te bevorderen).
- Zet de methodiek structureel op de agenda van het teamoverleg.
- Zorg voor een duidelijke kernboodschap en deel die met regelmaat.
- Plan niet te ambitieus, anticipeer op wisselende diensten, inval en hectiek die kenmerkend zijn binnen de zorg.
- Zorg dat de projectleider voldoende tijd heeft om de werkprocessen goed te monitoren en bij te sturen.

4.3 Nabeschuiving over het onderzoek

Met de beëindiging van deze vierde onderzoekronde wordt het onderzoek naar de werking van Op Eigen Benen, met behulp van de INVRA, afgesloten. In deze afsluitende ronde is een laatste stap gemaakt in het ontsluiten van informatie over de vaardigheden van kinderen en jongeren binnen 's Heeren Loo. Er konden, binnen een grotere groep dan in de vorige rondes, analyses worden uitgevoerd op data die op drie momenten waren verzameld. Deze analyses vonden plaats, enerzijds op het niveau van de categorieën van de INVRA (de gemiddelde scores per categorie, van de totale groep en naar de achtergrondkenmerken geslacht, leeftijd, woonsituatie en ZZP), anderzijds op

het niveau van de items (gemiddelde scores per item, van de totale groep en naar genoemde achtergrondkenmerken).

Het longitudinale karakter maakte dit onderzoek bijzonder. Helaas konden de verschillen tussen scores op meerdere tijdstippen slecht worden geduid in relatie tot de werking van Op Eigen Benen. In paragraaf 4.1.2 werden hiervoor mogelijke redenen genoemd. Het lijkt er hoe dan ook op dat het niet kunnen aantonen van de werking van Op Eigen Benen in dit onderzoek niet zoveel met Op Eigen Benen zelf heeft te maken.

Wanneer we de werking van Op Eigen Benen toch willen vangen, dan zou een vervolgonderzoek in aanmerking komen waarin sterk gefocust wordt op dat individuele niveau. Een dergelijk onderzoek zou zich kunnen toespitsen op slechts enkele teams van begeleiders. In dit onderzoek zouden cliënten van deze teams - die bewust worden gestuurd en ondersteund in het volledig uitvoeren van Op Eigen Benen - zowel in houding als technieken kunnen worden vergeleken met cliënten van een team waarbij dat niet het geval is. Een dergelijk onderzoek zou dus een sterk experimentele opzet hebben en zowel kwalitatieve als kwantitatieve data verzamelen.

Op deze wijze zouden we, nadat het huidige onderzoek wellicht foto's van het landschap van Op Eigen Benen vanuit een te hoge positie nam, dichter op de dagelijkse praktijk zitten waardoor we veel nauwkeuriger kunnen registreren hoe de kernelementen van Op Eigen Benen in de praktijk worden gebracht en met welk effect. Het is daarbij van groot belang dat de te sturen en ondersteunen teams zorgvuldig worden uitgekozen, dat wil zeggen functioneren binnen een context zonder 'ruis', zoals recente of komende personeelwisselingen en bezig zijn met uitvoerende innovaties.

LITERATUURVERWIJZINGEN

Scholten, Gitty & Schuurman, Martin (2008). *Eigenwaarde. Leermethodiek Op Eigen Benen, achtergrond en toepassing*. Wezep, Invra.

Scholten, Gitty & Schuurman, Martin (2015). *IN ZICHT. Transformatie van de dienstverlening*. Wezep: Invra.

Schuurman, M. & Hoekman, J. (2012). *Naar optimale zelfredzaamheid van kinderen en jongeren met verstandelijke beperkingen. Onderzoek naar de effecten van de leermethodiek 'Op Eigen Benen' door middel van de INVRA*. Deelrapport 1. Nieuwegein: Kalliope Consult.

Schuurman, M. & Hoekman, J. (2013). *Naar optimale zelfredzaamheid van kinderen en jongeren met verstandelijke beperkingen. Onderzoek naar de effecten van de leermethodiek 'Op Eigen Benen' door middel van de INVRA*. Deelrapport 2. Nieuwegein: Kalliope Consult.

Schuurman, M. & Hoekman, J. (2014). *Naar optimale zelfredzaamheid van kinderen en jongeren met verstandelijke beperkingen. Onderzoek naar de effecten van de leermethodiek 'Op Eigen Benen' door middel van de INVRA*. Deelrapport 3. Nieuwegein: Kalliope Consult.

Schuurman, M.I.M. & Hoekman, J. (2015). *Mijn Mening in Beeld. Beschrijving van de ontwikkeling van het instrument en de resultaten van psychometrisch onderzoek*. Nieuwegein: Kalliope Consult.

Verheijden, Suzanne (2012). *Handboek Methodisch werken Kind & Jeugd, versie 4, 2013*. Tiel: 's Heeren Loo Kind & Jeugd.

Verheijden, Suzanne (2015). *Ik wil een pizza die met de brommer komt! Educatieve werkvormen voor mensen met een verstandelijke beperking*. Nijmegen: Eigen uitgave.

DE BEOORDELINGSLIJST OVER HET TEAM MET BETREKKING TOT DE IMPLEMENTATIE VAN OEB (MATE OEB-B)

1. Wat het kind/de jongere zelf kan, doet hij/zij ook. Het team biedt alleen ondersteuning als het echt nodig is.
2. Het team gaat uit van de mogelijkheden van het kind/de jongere, niet van zijn beperkingen.
3. Het team oordeelt niet over het gedrag van het kind/de jongere, het onderzoekt samen met hem/haar wat handig is in die situatie.
4. Als het kind/de jongere een probleem heeft, doet het team een stapje terug en het biedt hem/haar de ruimte om zelf met een oplossing te komen.
5. Wanneer het kind/de jongere niet in staat is om zelf een oplossing of een aanpak te bedenken wijst het team in de richting van de oplossing. Het geeft niet de oplossing en pakt het probleem ook niet aan.
6. De activiteiten van het team zijn er op gericht het kind/de jongere meer eigenwaarde te geven.
7. Het team gaat altijd uit van gelijkwaardig contact, ondanks de leeftijd van het kind/de jongere.
8. Het team besteedt aandacht aan het netwerk van het kind/de jongere, houdt het zorgvuldig in stand of breidt het samen met hem/haar uit.
9. Het team creëert in zijn contact met het kind/de jongere veiligheid en geborgenheid.
10. Het team stelt niet zijn eigen vraag of wens maar de (leer)vraag van het kind/de jongere centraal. Hij/zij is de 'deskundige'.
11. Fouten maken mag, het kind/de jongere kijkt zelf, met ondersteuning, wat hij er van kan leren en hoe het de volgende keer, indien nodig, anders kan.
12. het kind/de jongere maakt zijn eigen keuzes, het team coacht bij het maken van moeilijke keuzes zonder het over te nemen.
13. Het team werkt bij het kind/de jongere vanuit een positieve motiverende houding; 'het glas is half vol'.
14. Het team zorgt bij het kind/de jongere voor succeservaringen en bouwt dan stap voor stap verder. Het is alert op het nemen van te grote stappen.
15. Op een vraag van het kind/de jongere geeft het team niet direct antwoord, het coacht hem/haar met de handen op de rug om hem/haar zelf een antwoord te laten vinden.
16. Bij het aanleren van nieuwe vaardigheden besteedt het team aandacht aan het nut – het waarom – van de activiteit.

BIJLAGE 2

DE GEMIDDELDE SCORES OP DE ITEMS VAN DE INVRA OP T1, T2 EN T3

Voor alle tabellen in deze bijlage geldt:

- N = 96
- Scores liggen tussen 0 en 4
- Significanties (via t-toets): * = $p < .05$; ** = $p < .01$; *** = $p < .001$

Categorie 1: Zelfzorg en gezondheid	Score t1	Score t2	Score t3	t2-t1	t3-t2
01. Poetst de tanden dagelijks	2,25	2,41	2,47	0,16	0,06
02. Verzorgt de nagels van handen en voeten	0,86	1,06	1,27	0,20	0,21 *
03. Verzorgt het haar	1,75	2,08	2,40	0,33 *	0,31 *
04. Wast zich dagelijks	2,15	2,33	2,45	0,19	0,11
05. Wast zich na lichamelijke inspanning/smerig werk	1,15	1,80	1,79	0,66 **	- 0,01
06. Gaat regelmatig onder de douche	2,07	2,29	2,59	0,22	0,30 **
07. Voorkomt vieze lichaamsgeur	1,60	1,83	2,25	0,33	0,42 *
08. Ziet er fris en verzorgd uit	1,68	1,82	1,57	0,15	- 0,25
09. Laat de toiletruimte schoon achter	1,53	1,63	1,76	0,09	0,14
10. Eet gepast met bestek	2,97	3,14	3,16	0,17	0,02
11. Draagt kleding die schoon en heel is	1,76	1,84	2,03	0,08	0,19
12. Zoekt kleding uit, passend bij activiteit/weertype	1,40	1,72	1,61	0,32 *	- 0,10
13. Neemt beschermende maatregelen bij het vrijen	0,18	0,27	0,34	0,09	0,07
14. Houdt maat bij gewoontes met risico op verslaving	0,61	0,78	0,57	0,17	- 0,21 *
15. Gaat voor controle naar de tandarts	0,78	0,81	0,54	0,03	- 0,27 *
16. Zorgt voor een hygiënische slaapkamer	0,88	1,07	1,00	0,20	- 0,07
17. Zorgt voor eigen veiligheid in huis	0,78	0,92	0,89	0,14	- 0,03
18. Neemt voldoende nachtrust	1,74	1,95	2,26	0,21	0,31
19. Eet doorgaans gezond	1,01	1,15	0,76	0,14	- 0,39 *
20. Houdt maat bij gebruik van snacks en zoetigheid	1,03	1,10	1,09	0,07	- 0,01
21. Neemt voldoende lichaamsbeweging	1,80	2,51	2,78	0,71 **	0,27
22. Zorgt voor zichzelf bij lichamelijke klachten	0,63	0,81	0,89	0,19	0,07

Categorie 2: Huishoudelijke vaardigheden	Score t1	Score t2	Score t3	t2-t1	t3-t2
01. Zet zelf koffie en/of thee	1,41	2,09	2,22	0,69 **	0,13
02. Dekt compleet de tafel voor brood/warme maaltijd	2,10	2,40	2,48	0,29 *	0,08
03. Ruimt de gedekte tafel af	2,10	2,49	2,49	0,39 *	0,00
04. Doet de afwas/ gebruikt de vaatwasser	1,58	2,03	2,07	0,45 **	0,04
05. Gebruikt de keukenapparatuur goed en veilig	1,04	1,49	1,40	0,45 **	- 0,09
06. Doet kleine boodschappen	0,97	1,30	1,51	0,33 *	0,21

07. Ruimt spullen op na gebruik	1,47	1,85	2,16	0,39 **	0,30
08. Maakt een eenvoudige warme hap	1,05	1,36	1,64	0,31 *	0,27 *
09. Kookt deelgerechten	0,74	1,28	1,36	0,54 **	0,08
10. Kookt een eenpansgerecht	0,58	1,00	1,09	0,42 **	0,09
11. Kookt een samengestelde maaltijd	0,51	0,75	0,76	0,24 *	0,01
12. Doet de boodschappen voor de warme maaltijd	0,31	0,69	0,65	0,38 **	- 0,04
13. Organiseert het koken	0,34	0,52	0,66	0,18 *	0,14
14. Doet een handwasje	0,32	0,35	0,47	0,03	0,11
15. Sorteert eigen kledingwas	0,74	0,65	0,77	- 0,09	0,11
16. Bedient de wasmachine	0,70	0,69	0,85	- 0,01	0,17
17. Strijkt	0,31	0,40	0,24	0,08	- 0,16
18. Ruimt de schone was op	0,92	0,88	0,77	- 0,04	- 0,10
19. Verzorgt de volledige was	0,44	0,40	0,43	- 0,04	0,03
20. Doet eenvoudig verstelwerk	0,20	0,19	0,17	- 0,01	- 0,02
21. Maakt eigen slaapkamer of leefruimte schoon	0,90	1,21	1,18	0,31 **	- 0,03
22. Voert schoonmaaktaken uit	0,69	0,90	0,96	0,21	0,06
23. Gebruikt schoonmaakmaterialen op de juiste wijze	0,82	0,90	1,02	0,08	0,13
24. Ruimt een kast overzichtelijk in	0,63	0,75	0,59	0,13	- 0,16
25. Bergt belangrijke papieren systematisch op	0,20	0,19	0,34	- 0,01	0,16
26. Gaat zuinig om met energie	0,56	0,69	0,57	0,13	- 0,11
27. Voert kleine onderhoudstaken en reparaties uit	0,24	0,57	0,27	0,33 **	- 0,30 *
28. Verzorgt de huishoudelijke taken voor één week	0,20	0,30	0,38	0,10	0,07

Categorie 3: Cognitieve vaardigheden	Score t1	Score t2	Score t3	t2-t1	t3-t2
01. Komt uit met weekgeld/zakgeld	0,70	0,72	0,86	0,02	0,15
02. Kijkt naar de wijzers van de klok	2,22	2,28	2,36	0,06	0,08
03. Weet welke dag van de week het is	2,89	3,03	3,19	0,15	0,16
04. Brengt een gebeurtenis onder woorden	2,41	2,70	2,72	0,29 *	0,02
05. Gebruikt juiste hoeveelheden bij het koffiezetten	0,93	1,25	1,11	0,32	- 0,14
06. Volgt een mondelinge instructie	2,71	2,99	3,28	0,28	0,29 *
07. Volgt de basale verkeersregels	1,79	2,07	2,33	0,28 *	0,26
08. Schrijft foutloos eigen naam	2,49	2,53	2,42	0,04	- 0,11
09. Komt uit met tweewekelijks budget	0,08	0,22	0,25	0,14	0,03
10. Werkt met digitale tijdsaanduiding	1,24	1,30	1,43	0,06	0,13
11. Gebruikt een agenda voor afspraken	0,49	0,73	0,80	0,24	0,07
12. Kiest de juiste maat	0,74	0,81	0,69	0,12	- 0,13
13. Volgt de meest voorkomende voorrangsregels	1,29	1,58	1,67	0,29 *	0,09
14. Let op veiligheid bij gebruik van gas, elektra, vuur	0,83	1,10	1,08	0,27 **	- 0,02
15. Werkt met schriftelijke instructie	0,60	0,86	1,15	0,26*	0,28 *

16. Past maten voor gewicht en inhoud toe bij koken	0,54	0,90	0,92	0,35 **	0,02
17. Bedient elektronische apparatuur	2,21	2,84	3,03	0,64 **	0,19
18. Komt uit met maandbudget	0,13	0,16	0,23	0,03	0,07
19. Komt uit met budget voor uitgaven	0,07	0,09	0,15	0,02	0,05
20. Plant afspraken over langere tijd	0,43	0,65	0,51	0,22	- 0,14
21. Volgt de hoofdlijnen van het nieuws	0,46	1,07	0,93	0,61 **	- 0,15

Categorie 4: Maatschappelijke vaardigheden	Score t1	Score t2	Score t3	t2-t1	t3-t2
01. Reist met openbaar vervoer een bekende route	0,47	0,85	0,84	0,39 **	0,01
02. Beweegt zich veilig met de fiets in het verkeer	1,35	1,77	1,82	0,42 **	0,05
03. Raadpleegt zo nodig aanwijsborden ov	0,25	0,60	0,67	0,35 **	0,06
04. Vult de vrije tijd actief in	1,92	2,36	2,68	0,44 *	0,31
05. Onderneemt 2 maal per maand activiteit buiten	1,66	2,17	1,93	0,51 **	- 0,24
06. Komt op tijd op werk/scholing/dagbesteding	1,52	1,91	1,68	0,37 *	- 0,23
07. Gebruikt een GSM	0,80	1,18	1,24	0,38 **	0,06
08. Reist een onbekende route met openbaar vervoer	0,23	0,50	0,41	0,27 **	- 0,09
09. Vindt de weg naar bv. kapper, huisarts, tandarts	0,84	0,76	0,84	- 0,08	0,08
10. Maakt afspraken met instanties	0,17	0,22	0,46	0,05	0,24 *
11. Bezoekt instanties voor dienstverlening	0,15	0,22	0,31	0,07	0,09
12. Koopt kleding	0,40	0,67	0,55	0,27 *	- 0,11
13. Achterhaalt informatie via telefoon of computer	0,97	1,34	1,40	0,38 *	0,06
14. Maakt gebruik van pinpas	0,23	0,52	0,63	0,29 *	0,10
15. Doet betalingen via bank of giro	0,11	0,16	0,18	0,04	0,02
16. Organiseert eigen vakantie/dagje uit/logeerpartij	0,14	0,17	0,17	0,03	0,00

Categorie 5: Omgaan met anderen	Score t1	Score t2	Score t3	t2-t1	t3-t2
01. Stelt zich voor	2,20	2,54	2,67	0,34 *	0,13
02. Begint 'een praatje'	2,14	2,29	2,39	0,16	0,09
03. Handelt een telefoontje correct af	1,75	2,08	2,31	0,33	0,23
04. Is vriendelijk, goed gehumeurd	3,24	3,39	3,40	0,15	0,01
05. Houdt zich aan (gezamenlijk) gemaakte regels	1,92	2,38	2,48	0,46 *	0,10
06. Doet mee aan ontspannende activiteiten	2,64	3,13	2,86	0,49 **	- 0,26
07. Gaat zorgvuldig om met ruimtes en/of huisraad	2,18	2,52	2,78	0,34	0,26
08. Gedraagt zich beleefd/gepast	1,92	2,21	2,24	0,29	0,03
09. Toont respect voor privacy	1,41	1,90	2,04	0,49 *	0,15
10. Neemt stelling/zet eigen mening duidelijk neer	1,08	1,50	1,45	0,42 **	- 0,05
11. Geeft belangrijke informatie tijdig door	1,27	1,58	1,60	0,31 *	0,02
12. 'Doet' iets met een advies	1,41	1,76	1,74	0,35 *	- 0,02

13. Zegt zo nodig "NEE"	1,94	2,31	2,40	0,38 *	0,09
14. Spreekt iets af en houdt zich daaraan	1,63	2,09	1,86	0,47 *	- 0,23
15. Gedraagt zich attent	1,99	2,08	2,33	0,09	0,25
16. Houdt rekening met anderen	1,41	1,72	1,80	0,31	0,08
17. Geeft een eigen mening	0,99	1,39	1,50	0,40 **	0,11
18. Doet wat extra's voor de gezelligheid	0,88	1,21	1,26	0,33 *	0,05
19. Onderhoud een vriendschap	0,74	0,97	1,04	0,23	0,07
20. Stelt zich verantwoordelijk op voor taken	0,60	0,89	0,61	0,28	- 0,27 *
21. Is verdraagzaam	1,61	1,91	2,13	0,29	0,22
22. Overlegt met anderen en handelt er naar	0,80	0,96	1,23	0,16	0,27 *
23. Toont emotie	2,39	2,48	2,50	0,09	0,02
24. 'Doet' iets met kritiek	1,07	1,35	1,39	0,28	0,03
25. Geeft kritiek	1,01	1,23	1,04	0,22	- 0,19
26. Bespreekt eigen aandeel in probleemsituatie	0,53	0,55	0,54	0,02	- 0,01
27. Beantwoordt kritiek	0,71	0,75	0,85	0,04	0,10